

UNIVERSITATEA DE STUDII POLITICE, ȘI ECONOMICE EUROPENE
„C. STERE”
ȘCOALA DOCTORALĂ ÎN DREPT, ȘTIINȚE POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE,
A CONSORTIULUI INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT ASEM-USPEE “C. STERE”

Lista lucrărilor științifice la tema tezei/lucrării de sinteză*

ale dlui/dnei **Vera Macovei**

doctorandă USPEE „C. Stere”

ofițer de urmărire penală al DGUP a Centrului Național Anticorupție

(titlul, funcția, instituția în care activează)

1. Cărți de specialitate (recomandate spre editare de senatul/consiliul științific al unei organizații din domeniile cercetării și inovării sau recunoscute în calitate de cărți științifice peste hotare: proces de recenzare, aprobare de către organizații științifice sau publicare de către edituri științifice prestigioase)

1.1. cărți de specialitate monoautor

1.2. cărți de specialitate colective (cu specificarea contribuției personale)

2. Articole în reviste științifice

2.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS

2.2. în reviste din alte baze de date acceptate de către ANACEC (cu indicarea bazei de date)

1. GRECU R., MACOVEI, V. Despre necesitatea incriminării faptei de recrutare a mercenarilor, la alin.(2) art.141 CP RM - Activitatea mercenarilor. În: Revista Științifică Internațională Supremația Dreptului nr. 4 din 2019. IBN <https://ibn.idsi.md/>

2. MACOVEI, V. Obiectul infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin.(1) art. 141 CP RM. În Revista Științifică Internațională Supremația Dreptului nr. 1-2 din 2020; IBN <https://ibn.idsi.md/>

3. MACOVEI, V. Latura Subiectivă a infracțiunii prevăzute la alin.(1) art. 141 CP RM Activitatea mercenarilor. În Revista Științifică Internațională Supremația Dreptului nr. 4 din 2019; IBN <https://ibn.idsi.md/>

2.3. În reviste din Registrul Național al revistelor de profil (cu indicarea categoriei)

1. GRECU R., MACOVEI, V. Latura obiectivă a infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin.(1) art. 141 CP RM. În Revista Națională de Drept nr.3 din 2020; Cat. B.

2. MACOVEI, V. Subiectul infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin.(1) art. 141 CP RM. În Revista Națională de Drept nr. 3 din 2020; Cat. B.

3. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

3.1. în lucrările manifestărilor științifice incluse în bazele de date Web of Science și SCOPUS

MACOVEI V. Subiectul infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin.(2) art. 141 CP RM. În Актуальные научные исследования в современном мире. Международная научная конференция ноябрь 2020 года. IScience Ucraina. <https://iscience.in.ua>

3.2. În lucrările manifestărilor științifice incluse în alte baze de date acceptate de către ANACEC

1. MACOVEI, V. Despre necesitatea sporirii răspunderii penale pentru infracțiunea de activitate a mercenarilor prevăzută la art. 141, alin. (2) Cod Penal al Republicii Moldova. In:

UNIVERSITATEA DE STUDII POLITICE, ȘI ECONOMICE EUROPENE
„C. STERE”
ȘCOALA DOCTORALĂ ÎN DREPT, ȘTIINȚE POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE,
A CONSORTIULUI INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT ASEM-USPEE “C. STERE”

Lista lucrărilor științifice la tema tezei/lucrării de sinteză*

ale dlui/dnei **Vera Macovei**

doctorandă USPEE „C. Stere”.

ofițer de urmărire penală al DGUP a Centrului Național Anticorupție

(titlul, funcția, instituția în care activează)

1. Cărți de specialitate (recomandate spre editare de senatul/consiliul științific al unei organizații din domeniile cercetării și inovării sau recunoscute în calitate de cărți științifice peste hotare: proces de recenzare, aprobare de către organizații științifice sau publicare de către edituri științifice prestigioase)

1.1. cărți de specialitate monoautor

1.2. cărți de specialitate colective (cu specificarea contribuției personale)

2. Articole în reviste științifice

2.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS

2.2. În reviste din alte baze de date acceptate de către ANACEC (cu indicarea bazei de date)

1. GRECU R., MACOVEI, V. Despre necesitatea incriminării faptei de recrutare a mercenarilor, la alin.(2) art.141 CP RM - Activitatea mercenarilor. În: Revista Științifică Internațională Supremația Dreptului nr. 4 din 2019. IBN <https://ibn.idsi.md/>

2. MACOVEI, V. Obiectul infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin.(1) art. 141 CP RM. În Revista Științifică Internațională Supremația Dreptului nr. 1-2 din 2020; IBN <https://ibn.idsi.md/>

3. MACOVEI, V. Latura Subiectivă a infracțiunii prevăzute la alin.(1) art. 141 CP RM Activitatea mercenarilor. În Revista Științifică Internațională Supremația Dreptului nr. 4 din 2019; IBN <https://ibn.idsi.md/>

2.3. În reviste din Registrul Național al revistelor de profil (cu indicarea categoriei)

1. GRECU R., MACOVEI, V. Latura obiectivă a infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin.(1) art. 141 CP RM. În Revista Națională de Drept nr.3 din 2020; Cat. B.

2. MACOVEI, V. Subiectul infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin.(1) art. 141 CP RM. În Revista Națională de Drept nr. 3 din 2020; Cat. B.

3. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

3.1. în lucrările manifestărilor științifice incluse în bazele de date Web of Science și SCOPUS

MACOVEI V. Subiectul infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin.(2) art. 141 CP RM. În Актуальные научные исследования в современном мире. Международная научная конференция ноябрь 2020 года. IScience Ucraina. <https://iscience.in.ua>

3.2. În lucrările manifestărilor științifice incluse în alte baze de date acceptate de către ANACEC

1. MACOVEI, V. Despre necesitatea sporirii răspunderii penale pentru infracțiunea de activitate a mercenarilor prevăzută la art. 141, alin. (2) Cod Penal al Republicii Moldova. In:

UNIVERSITATEA DE STUDII POLITICE, ȘI ECONOMICE EUROPENE
„C. STERE”
ȘCOALA DOCTORALĂ ÎN DREPT, ȘTIINȚE POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE,
A CONSORTIULUI INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT ASEM-USPEE “C. STERE”

Lista lucrărilor științifice la tema tezei/lucrării de sinteză*

ale dlui/dnei **Vera Macovei**

doctorandă USPEE „C. Stere”

ofițer de urmărire penală al DGUP a Centrului Național Anticorupție

(titlul, funcția, instituția în care activează)

1. Cărți de specialitate (recomandate spre editare de senatul/consiliul științific al unei organizații din domeniile cercetării și inovării sau recunoscute în calitate de cărți științifice peste hotare: proces de recenzare, aprobare de către organizații științifice sau publicare de către edituri științifice prestigioase)

1.1. cărți de specialitate monoautor

1.2. cărți de specialitate colective (cu specificarea contribuției personale)

2. Articole în reviste științifice

2.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS

2.2. în reviste din alte baze de date acceptate de către ANACEC (cu indicarea bazei de date)

1. GRECU R., MACOVEI, V. Despre necesitatea incriminării faptei de recrutare a mercenarilor, la alin.(2) art.141 CP RM - Activitatea mercenarilor. În: Revista Științifică Internațională Supremația Dreptului nr. 4 din 2019. IBN <https://ibn.idsi.md/>

2. MACOVEI, V. Obiectul infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin.(1) art. 141 CP RM. În Revista Științifică Internațională Supremația Dreptului nr. 1-2 din 2020; IBN <https://ibn.idsi.md/>

3. MACOVEI, V. Latura Subiectivă a infracțiunii prevăzute la alin.(1) art. 141 CP RM Activitatea mercenarilor. În Revista Științifică Internațională Supremația Dreptului nr. 4 din 2019; IBN <https://ibn.idsi.md/>

2.3. În reviste din Registrul Național al revistelor de profil (cu indicarea categoriei)

1. GRECU R., MACOVEI, V. Latura obiectivă a infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin.(1) art. 141 CP RM. În Revista Națională de Drept nr.3 din 2020; Cat. B.

2. MACOVEI, V. Subiectul infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin.(1) art. 141 CP RM. În Revista Națională de Drept nr. 3 din 2020; Cat. B.

3. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

3.1. în lucrările manifestărilor științifice incluse în bazele de date Web of Science și SCOPUS

MACOVEI V. Subiectul infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin.(2) art. 141 CP RM. În Актуальные научные исследования в современном мире. Международная научная конференция ноябрь 2020 года. IScience Ucraina. <https://iscience.in.ua>

3.2. În lucrările manifestărilor științifice incluse în alte baze de date acceptate de către ANACEC

1. MACOVEI, V. Despre necesitatea sporirii răspunderii penale pentru infracțiunea de activitate a mercenarilor prevăzută la art. 141, alin. (2) Cod Penal al Republicii Moldova. În:

Keywords: *family, socio-economic vulnerability, quality of life.*

**THE FORM OF GUILT OF THE SUBJECT OF CRIME BY THE ACTIVITY
OF MERCENARIES PROVIDED IN ART. 141 PC RM**

*Vera Macovei, criminal prosecution officer, CNA, PhD student,
Free International University of Moldova, master's degree student USPEE
C. Stere*

Military security in cooperation with the capacity of self defense of a country is, first of all, the most important thing in security manifestation. A state which military security is threatened can not be able to provide any social and economic security to its own citizens. That's why it's very important to talk about the military security, especially because we are in a period when social, political and geopolitical events hovers a real threat to the national security system of the Republic of Moldova. The security system of the Republic of Moldova, besides the economic, social, political, and corruption menaces, is threatened by the mercenary phenomenon, especially in the situation of intensifying the conflict in Ukraine and the pre-existence of the separatist region on the left of the Dniester.

Keywords: *security, menace, military conflict, mercenaries.*

**PERSONAL DEVELOPMENT AS AN ELEMENT OF VOCATIONAL
TRAINING**

*Svetlana Haraz, MA, university lecturer, Free International University of
Moldova, Diana-Mihaela Afrim, master's degree student, Free
International University of Moldova*

The vocational training of the adult is regulated by the Order no. 129/2000 re-published in the Official Monitor of Romania, Part I no. 711 of 30/09/2002 and the Methodological rules of application. Adults can participate in programs of vocational training under the provisions of the law, without discrimination of age, sex, race, ethnic origin, political or religious affiliation, with the condition that they have the necessary age to initiate working relationship. A profession with a

cle:
trai
req
spe
voc
and
func
The
nor
stan
anal
soci
Voca
moti
avoi
cons
the t
flexil
voca
servi
vocat
Keyv
stana
vocat
INCL
Svetl
M
Ensur
all so
princi

International Scientific Conference dedicated to the 20th anniversary of the foundation of Faculty of Social and Educational Sciences „The contemporary issues of the socio-humanistic sciences”. Xth Edition. Program and working papers. Chisinau, December 5th - 6th, 2019.

The content of working papers have been approved and recommended for publication by the Senate of the Free International University of Moldova, protocol nr. 3 of November 27, 2019.

The responsibility for the content of the abstracts is entirely on the author (s).

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

"The Contemporary Issues of the Socio-Humanistic Sciences", international scientific conference (10; 2019; Chișinău). The Contemporary Issues of the Socio-Humanistic Sciences: International Scientific Conference dedicated to the 20th anniversary of the foundation of Faculty of Social and Educational Sciences: Program and Working Papers, Chisinau, December 5th-6th, 2019 / sci. com.: Ilian Galben [et al.]; org. com.: Svetlana Rusnac. - Chișinău: ULIM, 2019 (Tipogr. "Print Caro"). - 137 p.

Antetit.: Free Intern. Univ. of Moldova, Fac. of Social and Educational Sciences, Doctoral School of Econ., Social and Informational Technologies Sciences. - 150 ex.

ISBN 978-9975-3371-4-4.

082:378

C 69

© ULIM

CHAIR:
PhD Ilian

VICE-CHAIR:
PhD Svetlana Rusnac,
Sciences,
PhD Eler Galben,
Studies, F
PhD Elen Galben,
and Inform
of Moldov

MEMBER:
PhD Ágnes Galben,
PhD Silviu Galben,
Moldova
PhD Irina Galben,
Sciences
PhD Andreea Galben,
Sciences,
PhD Svetlana Rusnac,
National
Ukraine,
PhD Anca Galben,
social an
Russian
PhD Vadim Galben,
York, USA

**FACULTY OF SOCIAL AND EDUCATIONAL SCIENCES
DOCTORAL SCHOOL OF ECONOMIC, SOCIAL AND
INFORMATIONAL TECHNOLOGIES SCIENCES**

**THE CONTEMPORARY ISSUES OF THE SOCIO-
HUMANISTIC SCIENCES**

Xth Edition

**International Scientific Conference dedicated to the 20th
anniversary of the foundation of Faculty of Social and Educational
Sciences**

PROGRAM AND WORKING PAPERS

Chisinau, December 5th – 6th, 2019

21. Lee J. -S. The Effects of Persistent Poverty on Childrens Physical, Socio-emotional, and Learning Outcomes. *Child Indic. Res.* 2011;4:725–747. doi: 10. 1007/s12187-011-9120-8. Zilberstein K. Parenting in Families of Low Socioeconomic Status: A Review with Implications for Child Welfare Practice. *Fam. Court Rev.*
22. Mihăilescu, I. , 1999, *Familia în societățile europene.* , p. 7-8, Editura Babel, București,
23. Mitrofan, I. , Ciupercă C. , 1997, *Introducere în psihosociologia și psihosexologia familiei*, Editura Alternative, București,
24. Mitrofan, I. , 1999, *Schimbări și tendințe în structura și funcțiile familiei din țara noastră*, „*Revista română de sociologie*”, nr. 5–6.
25. Popescu, Raluca, 2010, *Profilul familiei românești contemporane*, în *Revista Calitatea vieții*, XXI, nr. 1-2, pp. 5 – 28
26. Rotariu, T. , 2000, *Starea demografică a României în contextul european, posibile politici demografice și consecințele lor.* , Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie a UBB (suport de curs) Cluj
27. Paladi, G. , (coord.), 2005, *Familia: probleme sociale, demografice și psihologice*. Chișinău,
28. Pantea, M. C. , 2012. Grandmothers as Main Caregivers in the Context of Parental Migration, *European Journal of Social Work*, 15 (1), pp. 63-80.
29. Popescu, R. , 2010. *Pofilul familiei românești contemporane*. *Calitatea vieții*, XXI, 1-2, pp. 5-28.
30. Popescu, R. , *Situația familiei și a copilului în societatea românească*, în Mărginean, I. , Balașa, A. (coord.), *Calitatea Vieții în România*, București, Editura Expert, 2002.
31. Rada, C. , 2014. Intergenerational family support in Romania, *Rev. Psih.* , 60, (4) pp. 293-303.
32. Stacey, J. , *Brave new families*, New York, Basic Books, 1990.
33. Stănculescu E, *Sociologia educației familiale*, Iași, Editura Polirom, 1998.
34. Ștefan, M. , 2014. *Familia modernă. Despre provocările modernității în educație, servicii sociale și familie*. *Revista de Asistență Socială*, Anul XIII, 1, pp. 59-66.
35. Voinea, M. , 1996. *Aspecte psihosociale ale modelelor familiale ale tranziției, în România: accelerarea tranziției*. București: Editura INI.

UDC: 343. 4

THE FORM OF GUILT OF THE SUBJECT OF CRIME BY THE ACTIVITY OF MERCENARIES PROVIDED IN ART. 141 PC RM

FORMA VINOVĂȚIEI SUBIECTULUI INFRAȚIUNII DE ACTIVITATEA MERCENARILOR PREVĂZUTĂ LA ART. 141 CP RM

Macovei Vera, criminal prosecution officer, CNA, PhD student, USPEE „Constantin Stere”

Macovei Vera, doctorandă USPEE „Constantin Stere”, ofițer de urmărire penală CNA, Republica Moldova

Abstract. Military security in cooperation with the capacity of self defense of a country is, first of all, the most important thing in security manifestation. A state which military security is threatened can not be able to provide any social and economic security to its own citizens. That's why it's very important to talk about the military security, especially because we are in a period when social, political and geopolitical events hovers a real threat to the national security system of the Republic of Moldova. The security system of the Republic of Moldova, besides the

economic, social, political, and corruption menaces, is threatened by the mercenary phenomenon, especially in the situation of intensifying the conflict in Ukraine and the pre-existence of the separatist region on the left of the Dniester.

Rezumat. Publicația de față face parte din categoria cercetărilor științifice ce aparțin domeniului de Drept penal Partea Specială. În articol se înaintează și se argumentează ipoteza, conform căreia la baza calificării infracțiunii de activitatea mercenarilor urmează a fi pusă forma vinovăției subiectului infracțiunii ca element al componenței de infracțiune. În conținutul articolului se aduc argumente în favoarea ideii că, unica posibilă formă a vinovăției manifestată de către făptuitorul infracțiunii analizate este intenția directă de a comite anume infracțiunea de activitate a mercenarului. La fel se motivează științific posibilitatea participării unei persoane la conflictele armate în calitate de mercenar fără ca aceasta să urmărească scopul de subminare a orânduirii constituționale a unui stat sau cel al obținerii unor mijloace financiare.

Keywords: security, menace, military conflict, mercenaries.

Termeni-cheie: mercenar, soldat, conflict, liber profesionist, luptă, infracțiune, statut special.

„Suntem mercenari.
Suntem o armă mortală fără milă și frică.
Iar cei care ne folosesc vor fi de vină
pentru ucideri. " (Mercenar anonim)¹

Introducere

Activitatea mercenarilor reprezintă o practică veche, discutată și cercetată la scară largă în literatura de specialitate străină, însă totuși, după cum se pare, insuficient pentru argumentarea necesității stopării și curmării acestui fenomen. Pornim de la ideea că, activitatea mercenarilor reprezintă o problemă din ce în ce mai gravă în condițiile izbucnirii tot mai frecvente pe plan mondial a unor focare de luptă sau chiar războaie civile. Analiza derulării evenimentelor în interiorul acestora denotă instalarea unei crize acute în domeniul respectării normelor ce țin de Legile războaielor de către reprezentanții forțelor, care sunt gata să intervină întru apărarea armată a unor sau altor idealuri. Situația în cauză impune comunitatea internațională la mari eforturi pentru combaterea respectivului fenomen. Iar suprimarea unor adevărate crize umanitare catalizate în mare măsură de prezența și ascendența fenomenului mercenariatului presupune, în convingerea noastră, necesitatea implicării tuturor forțelor: politice, economice și, nu în ultimul rând sociale. În sensul dat, susținem pe deplin opinia doctrinarilor autohtoni potrivit cărora: „...depășirea unei crize, indiferent de genul acesteia, este o sarcină general-socială complexă. Realizarea unei asemenea sarcini solicită conjugarea tuturor forțelor moral-intelectuale iar uneori și fizice ale membrilor societății. . . ”[1, p. 6].

Pe plan mondial, de-a lungul istoriei, se atestă o practică de utilizare a serviciilor mercenarilor, la care recurg anumite forțe, indiferent de religia, pe care o împărtășesc exponenții militanți ai acestor forțe și fără a se atesta o anumită legitate ce ține de forma de guvernământ a statelor, pe teritoriul cărora sau între care izbucnesc conflicte armate.

¹ Citat preluat de la autorul Bob Denard. [5] Corsaire de la République Broché – 21 avril 1998 436 pages Editeur: Editions Fixot (21 avril 1998).

În sensul respectiv observăm că, deși se încearcă a face o legătură între prezența mercenarilor și forma de guvernământ a statului care-i angajează, nu putem fi de acord cu această ipoteză în condițiile în care, adoptarea unei sau altei forme de guvernământ nici pe departe nu demonstrează faptul că, anume aceasta ar duce preponderent la utilizarea serviciilor mercenarilor. Or, suntem pe deplin de accord cu opinia doctinarilor autohtoni, potrivit cărora „... nu există o formă de guvernământ ideală, bună, perfectă, deopotrivă pentru toate țările și pentru toate timpurile. Totul depinde de tradiții, de cultură, de împrejurările concrete care deosebesc viața unui popor de a celorlalte....”[9, p. 19]. Așa dar, recurgerea la serviciile mercenarilor are la bază un complex de factori determinativi, inclusiv mentalitate și voință politică, strategii și tactici militare considerate aplicabile, forțe umane disponibile și pregătirea militară a acestora, cultură și tradiție, iar forma de guvernământ a statului angajator poate juca și ea un anumit rol în acest complex determinant de circumstanțe.

Investigarea științifică a factorilor intelectivi și volitivi, care stau la baza deciziei subiecților, care se antrenează în activitatea de mercenariat, a motivelor pentru care aceștea acționează, a scopului urmărit și a formei vinovăției manifestate de către ei este de o actualitate deosebită și semnificație practică evidentă în condițiile, în care activitatea mercenarilor nu scade din amploarea sa. În această lucrare ne propunem investigarea formei și criteriilor vinovăției subiectului infracțiunii de activitatea mercenarului. Lucrarea de față are ca scop studiul detaliat a laturii subiective a infracțiunii de activitatea mercenarului cu analiza minuțioasă a factorilor enunțați anterior ce caracterizează vinovăția subiectului acestei infracțiuni.

Metodologie și metode

Întru realizarea scopului propus al prezentei investigații s-a recurs la utilizarea metodelor de analiză și sinteză, deducție și sistematizare. Metoda comparativă a servit elucidării aspectelor mai puțin studiate în doctrină vizavi de latura subiectivă a infracțiunii de activitatea mercenarului. Sistematizarea științifică a opiniilor exprimate în sursele doctrinare naționale și internaționale care tratează fenomenul mercenariatului a servit semnificativ la atingerea obiectivelor propuse ale prezentei investigații. În procesul cercetării a fost utilizată metoda raționamentului (inductivă-deductivă), utilizarea căreia a dus, printre altele, și la formularea unei opinii proprii vizavi de forma vinovăției în activitatea mercenarilor ca infracțiune.

Rezultate și discuții

În legislația penală a Republicii Moldova, Activitatea mercenarilor, face parte din categoria infracțiunilor de război, fiind reglementată incriminarea în Capitolul I al Codului penal, alături de infracțiunile contra păcii și securității omenirii. În contextul respectiv considerăm că cercetarea infracțiunilor de război și caracterul internațional pe care-l îmbracă este strâns legată de infracțiunea de activitatea mercenarilor ca atare.

Referindu-se la incriminarea infracțiunilor internaționale în legea penală a Republicii Moldova, autorii S. Brînza, V. Stati statuează: „Actualmente în lume este stabilit un sistem de reprimare a celor mai grave infracțiuni, printre care și infracțiunile contra păcii și securității omenirii, precum și infracțiunile de război. Sistemul de reprimare stabilit de dreptul umanitar consacră competența instanțelor naționale în judecarea persoanelor inculpate, instanțe care pot fi civile, militare sau speciale, cu

condiția să fie imparțiale și legal constituite și să aplice aceleași sancțiuni atât pentru propriii cetățeni, câtși pentru cei străini, pentru aceleași fapte” [2].

Protocolul adițional I din 1977 la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale [10], la art. 47 definește mercenarul ca fiind persoana care:

– este special recrutată în țară sau în străinătate pentru a lupta într-un conflict armat;

– ia parte directă la ostilități, participă la ostilități în vederea obținerii unui avantaj personal și îi este efectiv promisă, de o parte la conflict, o renumerație superioară celeia plătită combatanților obișnuți;

– nu este nici resortisant al unui stat beligerant și nici rezident al teritoriului controlat de acesta;

– nu este membru al forțelor armate ale beligeranților; nu a fost trimis de un alt stat decât cele beligerante, în misiune oficială în conflictul respectiv.

Dispoziția de la alin. (1) art. 141 CP RM Activitatea mercenarilor definește activitatea mercenarilor ca fiind: „*Participarea mercenarului într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului*”.

Alineatul doi stipulează: (2) *Angajarea, instruirea, finanțarea sau altă asigurare a mercenarilor, precum și folosirea lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului* [6].

Deși în conținutul alin. (1) art. 141 CP RM nu este prevăzut expres faptul că, decizia persoanei de a fi angajată în trupele de mercenari este luată pe cont propriu și urmărește obținerea unui profit, doctrina relevă aspectul dat. Astfel, potrivit autorilor români Dragoman I, Străinu E., *definiția oferită de Protocolul adițional I din 1977 evidențiază caracterul privat al angajamentului mercenarului, participarea directă și efectivă la ostilități, elementul de extraneitate față de teatrul de război ori forțele armate ale beligeranților ca și motivația materială a angajării* [7, p. 91-91].

Totodată, în sensul alin. (2) art. 141, decizia de *angajare, instruire, finanțare sau altă asigurare a mercenarilor, precum și folosirea lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului*, în dependență de fiecare modalitate de realizare a laturii obiective, poate fi luată atât pe cont propriu cât și în înțelegere prealabilă între două sau mai multe persoane, evoluând până la gradul de coparticipare.

Practică mercenariatului este privită de societate din diverse puncte de vedere: o practică sângeroasă și ucigașă - din perspectiva unor membri ai societății; o metodă de a avea un venit - pentru cei racolați și înrolați în scopul obținerii mijloacelor financiare; o metodă de stăpânire prin subminare – pentru cei care angajează/utilizează mercenarii și o practică promițătoare de adrenalină - pentru cei nostalgici după romantismul luptelor.

Indiferent din care perspectivă este privită această activitate, mercenariatul a fost, este și va fi o meserie aducătoare de moarte. Or, mercenarul este conștient de faptul că, urmează să lupte și să omoare, riscând și acceptând uneori chiar propria moarte pentru o cauză care nu-i aparține.

Potrivit legii penale a Republicii Moldova subiect al infracțiunii de mercenariat poate fi orice persoană fizică responsabilă, care a atins vârsta de 16 ani. Ne exprimăm convingerea, că infracțiunea de mercenariat se săvârșește doar cu intenție directă atât în sensul alin. (1) cât și cel al alin. (2) art. 141 Cp. Și aceasta pentru următoarele motive. Persoana care recurge la acțiunile de mercenariat fie că participă la conflictul armat, fie că angajează, recrutează, instruește, utilizează, etc. mercenarii, este conștientă de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, prevede urmările și dorește în mod conștient săvârșirea actelor respective în schimbul unei remunerații materiale sau a unei satisfacții argumentate ideologic.

Scopul activității de mercenariat în esență, poate fi împărțit în două categorii:

- scopul principal – scopul angajatorului, ghidat de intenția de a obține răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale a unui stat ori violarea integrității lui teritoriale (*apare în circumstanțele dispoziției de la alin. (2) art. 141 Cp.*);

- scopul secundar, al mercenarului (*apare în circumstanțele descrise în dispoziția de la alin. (1) art. 141 CP RM*), care până la urmă este conex în careva măsură scopului angajatorului, dar nici pe departe nu întotdeauna coincide cu scopul celui dintâi.

Cu referință la scopul urmărit de mercenar menționăm că, deși la general, mercenarul luptă pentru interesele angajatorului, scopul său nu întotdeauna coincide cu al acestuia. Or, prin excluderea factorului ideologic, în majoritatea cazurilor scopul mercenarilor este de a obține mijloacele financiare promise, iar în esență adesea nu-l preocupă prea mult, interesele cui anume servește. Indiferent de factorii care au făcut o persoană să accepte practicarea mercenariatului, faptul aplicării violenței și nu în ultimul rând al uciderii, fie din convingeri ideologice, fie din interes material rămâne același. Or, pus în față în față cu propunerea de a omorî pentru bani, un mercenar întotdeauna ar avea opțiunea „de a nu accepta”.

O altă situație ar fi în ipoteza în care persoana se înrolează în trupele de mercenari în urma unui șantaj și amenințare spre exemplu, la adresa vieții, sănătății și siguranței membrilor familiei sale. În circumstanțele respective la prima vedere scopul este nobil – „protejarea familiei cărora le-a jurat credință și devotament”. Probabil că da! Însă pentru protejarea familie proprii el este de acord să ucidă alte zeci de familii, fapt care acordă o nuanță gri asupra nobleții scopului său. Totuși în cazul respectiv urmează să ne referim la intenția directă, care este un element indispensabil pentru calificarea activității mercenarilor. Astfel că, în ipoteza descrisă mai sus, vizavi de forma vinovăției persoanei care se angajează în trupele de mercenari în urma unei constrângeri de orice natură, nu putem atesta intenția directă a făptuitorului, chiar dacă, acesta în mod conștient acceptă înrolarea sa în trupele beligerante și participarea sa la conflictul armat sub imperiul constrângerii morale sau fizice.

De asemenea, un aspect important pentru procesul de calificare a unei fapte infracționale care conține semnele componenței de infracțiune prevăzută la art. 141 CP

RM, este și acela că, persoana care a fost recrutată pentru a participa la un conflict armat în calitate de mercenar, poate nici să nu ajungă nemijlocit în cadrul acestor lupte. De exemplu, persoana a fost recrutată, angajată în trupele de mercenari, instruită, însă din anumite motive independente de voința atât a angajatorului/finanțatorului, cât și a mercenarului, acesta din urmă nu a participat nemijlocit în cadrul acestor lupte. În ipoteza respectivă putem vorbi de o tentativă la infracțiunea prevăzută de art. 141 CP RM.

În sensul menționat doctrinarii autohtoni S. Brînza și V. Stati susțin că: *„Participarea mercenarului într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente nu exclude participarea în: formațiunile paramilitare neprevăzute de legislația Republicii Moldova; bande armate; dezordini în masă; rebeliune armată etc. În astfel de cazuri, este necesară calificarea suplimentară conform art. 282, 283, alin. (2) art. 285, art. 340 sau altor articole din Codul penal.”*[3]

Pe de altă parte, ținem să invocăm opinia autoarei M. Frunze [8.], cu care suntem de acord și potrivit căreia, *„De esența activității de mercenariat este nu atât desfășurarea de activități violente, care pot forma latura obiectivă a infracțiunii de activitate a mercenarilor, cât participarea la un conflict armat între state al cărui cetățean nu este persoana respectivă sau la acțiuni violente îndreptate împotriva unui stat, în scopul obținerii de foloase materiale.”*

Pe de altă parte, analizând profilul cetățenilor moldoveni care aleg să lucreze în calitate de mercenari în sud-estul Ucrainei și Siria, constatăm că, aceștea sunt, de obicei, persoane din familii defavorizate, iar motivația financiară este cea care îi determină să facă acest pas.

În contextul dat, referindu-ne direct la profilul unui mercenar moldovean, considerăm important pentru lucrarea de față să facem referire la faptul că, încă la 12 iulie 2017 în Comisia parlamentară securitate națională, apărare și ordine publică, condusă atunci de către fostul deputat Roman Boțan, a fost discutat acest subiect. Fostul Deputat Roman Boțan a declarat, după ședința Comisiei, *„că puține persoane aleg activitatea de mercenariat din motive ideologice. „Sunt cetățeni care lucrează peste hotare, de obicei în Federația Rusă. Ei provin din familii socialmente defavorizate. Motivația financiară este cea care îi determină pe majoritatea să facă acest pas. Prea puțini aleg să lucreze ca mercenari din motive ideologice”*, a precizat el. Fostul Deputatul a mai menționat că sunt mai multe metode de racolare: *„Ea are loc în mod diferit. Cineva se duce în mod direct, altcineva este întrebat dacă vrea să meargă în această direcție, să facă bani”* [11].

În contextul menționat vizavi de factorul volitiv al subiectului infracțiunii de activitatea mercenarilor, merită menționată în lucrarea de față, opinia francezului Bob Denard care a luptat timp de cincizeci de ani ca mercenar, începând luptele de la vârsta de 15 ani împotriva naziștilor, experiențe care mai apoi l-au condus în multe țări, să apere cauzele în care credea și bărbați care aveau nevoie de el. Pe parcursul acestor ani a purtat mai multe nume: Robert Denard din Indochina a devenit Monganga, „vrăjitorul care vindecă sufletele” în Katanga, apoi Mister Bob în Yemen, Gilbert Bourgeaud în Biafra, Henry Thomas sau Mustapha M’hadjou în Comore. A fost mecanic, ofițer de poliție, soldat, ofițer, mediator, membru al consiliului de administrație, consilier etc. ,

și nu s-a considerat niciodată mercenar în sensul care este perceput de oameni. Indiferent de misiunea sa, Bob Denard susține că nu a luptat niciodată împotriva intereselor Franței, servind-o dimpotrivă în timpul unor conflicte delicate, pentru că este și o altă istorie a decolonizării și a luptelor de putere internaționale, bogate în revelații, considerându-se doar un om care a crezut în puterea angajamentului, loialității și onoarei [5].

Astfel, Bob Denard fost luptător în trupele de mercenari de mai bine de 50 de ani pe parcursul vieții sale, în cartea sa autobiografică menționează, [5] că, *“urăște cuvântul mercenar care-i face pielea de găină, anume pentru ceea ce reprezintă în mintea oamenilor: un individ fără credință sau lege, gata să se vândă celui mai mare ofertant, distrugând totul în calea sa, disprețuind oamenii.”*

Latura subiectivă a infracțiunii de mercenariat se caracterizează, reiterăm, prin intenție directă. După cum am menționat, persoana care recurge conștient la acțiunile de mercenariat este conștientă de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, prevede urmările și dorește în mod conștient săvârșirea actelor de violență în schimbul unei remunerații materiale.

Vizavi de scopul și motivul subiectului infracțiunii putem releva faptul că, în mare parte, mercenarul urmărește obținerea unor avantaje. Mercenarul nu are nicio legătură legală cu statul pe teritoriul căruia are loc un conflict armat. Mercenarii sunt transportați pe teritoriul unui stat suveran, (aruncat) în culise, cu respectarea strictă a unor măsuri de conspirație sau sosesc oficial în țară, de exemplu, ca turiști, trecând ulterior la o poziție neoficială și participând la activități ilegale.

În cele din urmă, un mercenar nu trebuie trimis de un stat care nu este implicat într-un conflict armat pentru a îndeplini îndatoririle oficiale ca membru al forțelor sale armate. Acest criteriu permite să se facă o distincție între mercenari și consilieri militari. Acestea din urmă sunt trimise într-un stat străin pe baza unor acorduri bilaterale pentru a ajuta la crearea forțelor armate, la formarea personalului militar și la formarea trupelor, dar nu participă direct la ostilități [12, p. 66].

Pe de altă parte, literatura de specialitate rusă preponderent face referire la faptul că, o persoană poate fi recunoscută ca mercenar, dacă participarea sa în conflictul armat a fost pentru compensații materiale. Autorul rus Izianov menționează că, *absența în norma rusă vizavi de un mercenar a unui atribut clarificator privind valoarea remunerației indică faptul că conceptul intern al unui mercenar în această parte este mai reușit decât dreptul internațional, deoarece permite urmărirea penală a celor care primesc pentru activitatea de mercenar orice remunerare, inclusiv mai puțin în comparație cu combatanții* [13].

În plus, potrivit legilor și convențiilor, numai cineva care luptă pentru câștig material este considerat un mercenar, de aceea deseori „gâștele sălbatice” se poziționează ca „trupe însoțitoare”, de exemplu, șofer, bucătar sau cartograf (*în conformitate cu Protocolul adițional nr. I la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale, similar nu sunt considerate treburi militare*) [10]. Așa se observă că Companiile Militare Private experimentate în mod oficial, nu vând soldați și ofițeri, ci experți militari, care din pură șansă știu să tragă bine.

Pe de altă parte, este necesar ca persoana să fie remunerată pentru activitatea de mercenar pentru a califica infracțiunea în baza art. 141 CP RM. Important pentru calificare este faptul că persoana în mod conștient a acceptat să participe la conflictul armat sau raportând la alin. (2) art. 141 CP RM, persoana în mod conștient a întreprins acțiuni de recrutare, angajare, utilizare, finanțare, acordare de ajutor etc., mercenarilor pentru a participa în cadrul unui conflict armat. Anume factorul volitiv și cel intelectual, forma vinovăției cu care acționează aceste persoane urmează a fi cercetate și investigate minuțios în procesul de calificare a infracțiunii de activitatea mercenarilor. În condițiile respective suntem de părere că, obținerea unor beneficii materiale de către o persoană care cade sub incidența alin. (2) a art. 141 CP RM, urmează a fi tratat ca circumstanță agravantă a infracțiunii de activitatea mercenarului. Or, scopul obținerii unor beneficii materiale denotă natura egoistă și cinică a făptuitorului.

În literatura de specialitate interesul material constituie motivul generat de necesitatea făptuitorului de a-și spori activul patrimonial (de a obține sau de a reține un câștig material) sau de a-și micșora pasivul patrimonial (de a se elibera de cheltuieli materiale). Agravanta analizată operează numai atunci când s-a stabilit că, tocmai interesul material a servit ca pretext pentru săvârșirea infracțiunii (*adaptarea subliniată ne aparține*) [4, p. 56].

Potrivit doctrinarilor autohtoni, Sergiu Brînza și Vitalie Stati, din definiția noțiunii de interes material reiese că interesul material se poate prezenta sub următoarele forme: 1. Motivul generat de necesitatea făptuitorului de a obține un câștig material; 2. Motivul generat de necesitatea făptuitorului de a obține un câștig material pentru sine; 3. Motivul generat de necesitatea făptuitorului de a se elibera de cheltuieli materiale; 4. Motivul generat de dorința făptuitorului de a asigura un câștig material unor terțe persoane.

Potrivit autorilor menționați supra, interesul material constă în orice folos, beneficiu sau avantaj material, direct sau chiar indirect, nu însă într-o simplă satisfacție morală. Interesul material este direct atunci când făptuitorul urmărește să aibă o satisfacție personală de pe urma obținerii sau reținerii câștigului material. Interesul material este indirect atunci când făptuitorul urmărește să asigure un câștig material unor terțe persoane [2, p. 148]. Lipsesc temeiurile calificării faptei din interes material, dacă interesul material apare la făptuitor ulterior momentului în care își finalizează executarea faptei prejudiciabile [2, p. 151].

Motivele pentru care un individ ar alege să se înroleze în trupele de mercenari pot fi lesne deduse în unele cazuri din ofertele prezentate la etapa de recrutare. De exemplu, Legiunea Franceză pe lângă recompense, promite că după 5 ani de serviciu mercenarul poate conta pe cetățenia franceză, iar după nouăsprezece ani, beneficiază de o pensie pe viață.

Inclusiv în cazul comiterii omorului intenționat motivele ce-l ghidează pe un mercenar sunt cu totul diferite de motivele, pentru care comite un omor intenționat oricare altă persoană. Astfel, fostul mercenar Bob Denard, menționat mai sus, în autobiografia sa, menționează, cităm: “*Foarte des m-am regăsit în următoarea situație: dacă nu ucid, mă vor ucide. . . Și nu a mai rămas de ales. Dar niciodată în viața mea nu am omorât de plăcere. Și nu am împușcat niciodată o femeie sau un copil. Același*

lucru este valabil și pentru revoluții: nu le-am comis din capul meu. A fost o meserie, nu un hobby. ”[5].

Referitor la infracțiunea de omor în literatura de specialitate se susține ideea că, *interesul material trebuie să premerge omorul, nu să-l succeadă; în caz contrar, lipsesc temeiurile aplicării agravantei analizate. De asemenea, este necesar a menționa că, pentru existența omorului săvârșit în interes material, este suficient a constata că făptuitorul a urmărit anume un astfel de interes, indiferent dacă a realizat sau nu acel interes* [4, p. 57]. Susținem întru totul această opinie și considerăm că afirmațiile respective sunt perfect aplicabile și în cazul infracțiunii de activitatea mercenarilor săvârșită din interes material (în cazul infracțiunii de la alin. (2) art. 141 Cp). Din considerentele menționate supra, considerăm oportună modificarea legii penale, conform căreia urmărirea obținerii mijloacelor financiare, bunurilor materiale etc., din activitatea mercenarilor să fie apreciată drept circumstanță agravantă a infracțiunii prevăzută la art. 141 alin. (2) CP RM.

Latura subiectivă a infracțiunii de activitatea mercenarilor are propria sa specificitate unică. Momentul intelectual al mercenarismului constă în conștientizarea de către persoană nu numai a naturii acțiunilor sale, ci și a semnificației lor sociale. Momentul volitiv constă în capacitatea de a efectua acțiuni generate de efortul intern necesar implementării lor. Conștiința contribuie la evaluarea corectă a naturii faptei, gradul pericolului său social și înțelegerea conținutului real și a semnificației sale sociale [14].

Suntem pe deplin de acord cu afirmația precum că, infracțiunea de activitatea mercenarilor este comisă exclusiv cu intenție directă și susținem ideea autorului rus Korotkii precum că, *nici nu poate exista altă părere: forma și tipul de vinovăție rezultă din însăși construcția corpus delicti* [15, p. 275-276]. Același autor susține pe bună dreptate: „*Cauza internă a actelor mercenare este motivația criminogenă a persoanei. Motivele mercenarilor străini au întotdeauna o natură egoistă și în majoritatea cazurilor, acestea coincid cu motivele organizatorilor de crime teroriste*” [16, p. 48-52].

O cauză externă a mercenarismului este situația internațională ce se constituie la un anumit moment, care se caracterizează prin existența unor ostilități sau declanșarea unui conflict armat în regiune. Din contextul regional existent deducem o ipotetică deocamdată, dar foarte aproape de realitate o amenințare la adresa securității Republicii Moldova în condițiile existenței conflictului armat din Ucraina și a conflictului înghețat din stânga Nistrului.

Potrivit doctrinei ruse, cu care nu putem să nu fim de acord, pericolul social al mercenarismului constă în faptul că un grup de oameni se formează în societatea umană a cărei ocupație profesională este ucigătoare, provocând prejudicii grave sau de altă natură asupra sănătății persoanelor care participă la un conflict armat sau la operațiuni militare, sau distrugând averea economică, culturală națională a statelor și proprietatea civilă [14]. Scopul lor este de a stabili controlul nu numai în viața socială, politică, economică a societății, ci și în distribuirea bogăției naturale a țărilor respective. Acest lucru este confirmat de faptele participării mercenarilor la conflicte armate din țări precum: Ucraina, Afganistan, Tadjikistan, Algeria, Bangladesh, Maroc, Siria, Libia etc.

Latura subiectivă a infracțiunii prevăzute de art. 141 CP RM se caracterizată prin intenție directă și se manifestă și în aceea că, făptuitorul este conștient de natura periculoasă din punct de vedere social a participării la conflictul armat sau recrutării, formării, finanțării sau a altor suporturi materiale ale mercenarului sau utilizarea acesteia în conflictele armate sau operațiunile militare și dorește să comită toate, mai multe sau una dintre acțiunile enumerate aici.

În final, remarcăm apariția unor noi tendințe în materie de mercenarism: recrutarea de mercenari de către organizații private militare sau de securitate specializate în furnizarea serviciilor lor pe piața internațională, precum și participarea unui mercenar la conflictele armate sau ostilități ca parte a unor astfel de organizații, și recrutarea de mercenari prin intermediul mass-media și internetului, precum și a legii acestora de evaluare.

Împărtășim aceeași opinie cu autoarea Șandieva Nazira care susține pe bună dreptate că, *având în vedere noile tendințe, în primul rând, la nivel internațional, statutul organizațiilor militare private ar trebui să fie clar definit, cu specificarea preocupărilor acceptabile (de exemplu, furnizarea de servicii de securitate și consilieri militari etc.) și ale celor inacceptabile în activitățile lor (activitatea militară, interferențe în conflictele armate, participarea la orice acțiuni și operațiuni militare, crearea de forțe armate private și utilizarea mercenarilor în acest context)* [17].

Concluzii

Ca rezultat al cercetării tematicii propuse, formulăm următoarele concluzii.

Latura subiectivă a infracțiunii de activitatea mercenarilor se caracterizează prin intenție directă. Forma vinovăției subiectului activității de mercenariat este strict determinată de conjugarea factorului intelectual cu cel volitiv în conștiința și voința făptuitorului. Scopul infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzut la alin. (1) art. 141 CP RM poate îmbrăca mai multe forme: obținerea unui profit, impunerea unor doctrine ideologice, răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului.

Deși mercenarul participă într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente scopul acestuia poate fi și altul decât răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului, așa cum este stipulat actualmente în dispozițiile art. 141 alin. (1) CP RM.

În scopul perfecționării legislației penale considerăm necesară evidențierea scopului de profit din rândul celelalte scopuri care pot fi urmărite la săvârșirea infracțiunii de activitatea mercenarilor cu înăsprirea răspunderii penale pentru urmărirea scopului nominalizat la săvârșirea infracțiunii analizate. Considerăm că, scopul obținerii mijloacelor financiare în urma săvârșirii infracțiunii de activitatea mercenarilor ar fi oportun să fie prevăzut ca circumstanță agravantă. Astfel, propunem completarea art. 141 CP RM cu alin. (3) având următorul conținut: „ (3) Acțiunile prevăzute la alin. (2) săvârșite din interes material se pedepsesc cu închisoare de la 9 la 12 ani”.

Bibliografie

1. Avornic Gheorghe, Grecu Raisa. Opera juridică a lui Constantin Stere-tezaur științific nevalorificat. În: Revista Națională de Drept nr. 6, 2015, p 5-10. p. 6;

2. Brînză S. , Stati V. , Drept penal: Partea specială, vol. I, Tipografia Centrală, Chișinău, 2011, p. 11;
3. Brînză S. , Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. I. - Chișinău: Tipografia Centrală, 2015- 1328p;
4. Brînză Sergiu, Ulianovschi Xenofon, Stati Vitalie, Țurcanu Ion, Grosu Vladimir. Drept Penal. Partea Specială Ediția a II-a, Editura "Cartier" 2005, 805 p;
5. Bob Denard. Corsaire de la République Broché – 21 avril 1998 436 pages Editeur: Editions Fixot;
6. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/18. 04. 2002 (în vigoare din 24. 05. 2009) Monitorul Oficial al R. Moldova, 128-129/1012, 13. 09. 2002;
7. Dragoman I. , Străinu E. Op. cit. , p. 91-92. http://moodle.usm.md/moodle/pluginfile.php/45503/mod_resource/content/0/ArmeNeletale.pdf (accesat: 24. 12. 2019);
8. Frunze Maria. Profilul mercenarului în acțiuni teroriste: implicații criminologice și de drept penal substantial. În Revista Națională de Drept nr. 8 din 2015;
9. Grecu Raisa. Coptileț Valentina. Contribuția lui Constantin Stere la modernizarea Instituțiilor Naționale. Antreproiect de Constituție. În: Revista Națională de Drept nr. 6, 2015. p. 19;
- 10. Protocolul nr. 1/1977 adițional la convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale*);**
11. Liubec Igor. 12 iulie 2017. <https://deschide.md/ro/stiri/social/14665/Profilul-mercenarilor-moldoveni-care-lupt%C4%83-%EEn-Ucraina-%C8%99i-Siria.htm> accesat la 09. 01. 2020;
12. Алешин В. В. Понятие и противоправность наемничества // Московский журнал международного права. С. 66;
13. Изъянов АД Наемничество по международному и российскому уголовному праву Монография — Калуга, 2008;
14. Короткий Ф. В. Наемничество: Уголовно-правовые и криминологические аспекты. ООО "КАДО" Пятигорск 2009;
15. Короткий Ф. В. Особенности дифференциации ответственности за наемничество по уголовному законодательству стран ближнего зарубежья // "Черные дыры" в Российском законодательстве. М. , 2007. № 5. С. 275-276;
16. Короткий Ф. В. Возраст субъекта преступления, как один из признаков состава наемничества // Научный вестник Южного федерального округа. Пятигорск, 2007. С. 48-52 (0, 2 п. л.);
17. Шандиева Назира Оразалиевна. Наемничество по международному и национальному уголовному праву Отпечатано в ООО «Соцветие красок» Москва – 2004.

UDC: 330. 16

PERSONAL DEVELOPMENT AS AN ELEMENT OF VOCATIONAL TRAINING

DEZVOLTAREA PERSONALĂ CA ELEMENT AL FORMĂRII PROFESIONALE

Haraz Svetlana, MA, university lecturer, Afrim Diana-Mihaela, master's degree student, Free International University of Moldova

Svetlana Haraz, MA, lector universitar, Afrim Diana-Mihaela, student-master, Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Abstract. The vocational training of the adult is regulated by the Order no. 129/2000 re-published in the Official Monitor of Romania, Part I no. 711 of 30/09/2002 and the

**Free International University of Moldova
Universitatea Liberă Internațională din Moldova**

**Faculty of Social and Educational Sciences
Doctoral School of Economic, Social and Informational Technologies
Sciences**

**Facultatea Științe Sociale și ale Educației
Școala Doctorală în Științe Economice, Sociale și Tehnologii
Informaționale**

**THE CONTEMPORARY ISSUES OF THE SOCIO-
HUMANITARIAN SCIENCES**

**Proceedings of the International Scientific Conference dedicated to the
20th anniversary of the foundation of Faculty of Social and Educational
Sciences**

The Xth Edition

Chisinau, 5-6 December, 2019

**PREOCUPĂRI CONTEMPORANE ALE
ȘTIINȚELOR SOCIOUMANE**

**Materialele Conferinței Științifice Internaționale dedicate aniversării de
20 de ani de la fondarea Facultății Științe Sociale și ale Educației**

Ediția a X-a

Chișinău, 5-6 decembrie, 2019

Chișinău – 2020

DESPRE NECESITATEA SPORIRII RĂSPUNDERII PENALE PENTRU INFRAȚIUNEA DE ACTIVITATE A MERCENARILOR PREVĂZUTĂ LA ART.141, ALIN. (2), CODUL PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA

Vera MACOVEI,
doctorandă, Universitatea de Studii Politice și
Economice Europene „Constantin Stere”

SUMMARY

The criminal law in force requires the qualification of the respective facts in accordance with paragraph number 2, of Article 141, of the Penal Code of Republic of Moldova, without taking into account the special statute of the offender, as well as the fact that these actions are carried out frequently only due to the fact that, the person in question overused the working position mentioned in job description.

In the hereby article we propose for further research some issues related to the possibility of worsening the criminal liability for committing the offense provided in paragraph (2) art.141 PC of RM, provided that it is committed by a public servant of special status, as well as with the use of working position.

Keywords: *conflict, freelancer, fight, misdemeanor, special status, working position.*

Activitatea mercenarilor este o practică negativă care în ultima perioadă cunoaște o ascendență îngrijorător de mare în întreaga lume. De altfel activitatea mercenarilor, prin formele de manifestare sau prin efectele pe care le produce, depășește cu mult cadrul-limită al dreptului intern al unui stat și constituie astfel un atentat la valorile sociale care deja intră în cadrul interesului general al statelor, precum și la stabilitatea raporturilor internaționale. Or, activitatea mercenarilor încalcă toate normele de cooperare pașnică între națiuni și prezintă astfel un pericol sporit pentru întreaga comunitate internațională.

Asupra acestei probleme grave se pronunță și unii doctrinari care susțin că: „...prin dimensiunile și formele pe care le ia, fenomenul de mercenariat a ajuns o problemă a întregii comunități, axându-se pe interese din ce în ce mai largi, nu doar pe situații de instabilitate politică într-un stat sau pe ideea de dezechilibrare ori de intenție de dezechilibrare a situației sociopolitice pentru a se schimba situația geopolitică într-o regiune, a instaura un regim aservit unor puteri interesate; a forma un stat-satelit, a se folosi de resursele umane și materiale etc” [4]. Recurgerea la serviciul unor persoane plătite, pentru îndeplinirea unor sarcini militare, este o practică veche, la care unele state recurg și în prezent. Aceasta se face uneori cu încălcarea reglementărilor internaționale.

Potrivit autorului A. Cauia: „Caracteristic pentru mercenari este faptul că niciun stat care a profitat de aceste servicii nu se face responsabil pentru acțiunile acestora. De aceea, apartenența la forțele armate constituie criteriul în baza căruia poate fi realizată diferențierea participanților la operațiunile militare și statutul juridic al acestora. În conformitate cu prevederile dreptului internațional umanitar, mercenarii sunt recunoscuți drept criminali [2].

Suntem de acord cu această părere, întrucât participantul la operațiunile militare care nu este cetățean al unui stat implicat, în mod conștient, alege să săvârșească anumite acțiuni care cad, în statul nostru, de exemplu, sub incidența art.141 CP RM, respectiv pe bună dreptate autorul le atribuie calificativul de *criminali*.

flict sau în numele acesteia, care nu este nici cetățean al părții la conflict, nici rezident pe teritoriul controlat de o parte la conflict, nu este membru al forțelor armate ale unei părți la conflict și nu a fost trimisă de către un stat, altul decât partea la conflict, în misiune oficială ca membru al forțelor armate ale statului respectiv [7].

Alin. (2) al art.141 califică în fond ca infracțiune: „Angajarea, instruirea, finanțarea sau altă asigurare a mercenarilor, precum și folosirea lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului”.

Pentru cercetarea tematicii propuse este esențială definirea noțiunii de funcționar public cu statut special. Așadar, noțiunea respectivă se regăsește în prevederile art.123 alin. (2) CP RM potrivit cărora: „Prin persoană publică se înțelege: funcționarul public, inclusiv funcționarul public cu statut special (colaboratorul serviciului diplomatic, al serviciului vamal, al organelor apărării, securității naționale și ordinii publice, altă persoană care deține grade speciale sau militare); angajatul autorităților publice autonome sau de reglementare, al întreprinderilor de stat sau municipale, al altor persoane juridice de drept public; angajatul din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică; persoana autorizată sau investită de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activități de interes public”.

Cu referire la aceeași noțiune, Legea nr. 288/2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul MAI, definește funcționarul public cu statut special ca fiind „persoană angajată în cadrul aparatului central al Ministerului Afacerilor Interne, în autoritățile administrative sau instituțiile din subordinea acestuia, care deține grade speciale și exercită sarcini ce țin de competența entității din care face parte, în conformitate cu legislația în vigoare”[11].

În ceea ce privește folosirea situației de serviciu, aceasta presupune ca făptuitorul la momentul săvârșirii faptei să materializeze latura obiectivă a acesteia în circumstanțele unor atribuții de serviciu.

În acest sens, Curtea Constituțională reține că, în cazul în care folosirea intenționată de către o persoană publică a situației de serviciu nu s-ar raporta la atribuțiile de serviciu prevăzute de o lege, s-ar ajunge la situația ca elementul material al infracțiunii... să fie configurat atât de către legiuitor, cât și de către alte entități publice [12].

În contextul dat amintim că art. 327 CP RM prevede ca infracțiune: „(1) Folosirea intenționată de către o persoană publică a situației de serviciu, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice”.

În continuare, urmează să analizăm din punct de vedere juridico-penal infracțiunea de la alin. (2) art.141 CP RM prin prisma noțiunilor enunțate supra. Or, nu este nici pe departe imposibil ca una sau mai multe modalități de realizare a laturii obiective de la alin. (2) art.141 CP RM, și anume: Angajarea, instruirea, finanțarea sau altă asigurare a mercenarilor, precum și folosirea lor să fie efectuate de către un funcționar public cu statut special, cu folosirea situației de serviciu. În sensul respectiv, s-a făcut mai sus o incursiune la art. 327 CP RM, anume pentru a se vedea dacă nu cumva, în ipoteza în care angajarea, instruirea, finanțarea mercenarilor se realizează de către o persoană publică cu statut special, apare necesitatea delimitării acestor infracțiuni (art. 327 CP RM și alin. (2) art.141 CP RM).

Or, nu este de neglijat faptul că, în anumite circumstanțe infracțiunea prevăzută la alin. (2) art.141 CP poate fi săvârșită de către persoanele publice cu statut special sau cu folosirea situației de serviciu.

Referitor la sintagma „situație de serviciu”, în Hotărârea Curții Constituționale nr. 33 din 07.12.2017, este prezentată opinia Guvernului RM, conform căruia, textul: „a situației de serviciu” din alin. (1) al art. 327 din Codul penal presupune săvârșirea unor acțiuni sau inacțiuni care

semne: – fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de participare într-un conflict armat și – timpul săvârșirii infracțiunii, și anume – timpul conflictului armat, al acțiunilor militare sau al altor acțiuni violente”.

Așadar, pentru ca o faptă prejudiciabilă să poată fi calificată în baza art. 141 CP RM, este important ca fapta subiectului să fie în strânsă legătură cu un conflict armat, acțiuni militare sau al altor acțiuni violente. De exemplu, nu pot fi calificate în baza art. 141 CP RM acțiunile persoanei care, aflându-se pe teritoriul unui stat în care se desfășoară/are loc un conflict armat, acțiuni militare etc., acționând de sine stătător, provoacă o explozie asupra unei instituții de stat, sau deschide focul asupra unei mulțimi, într-o cu totul altă regiune decât cea unde se petrec acțiunile conflictului, deși aparent faptele îmbracă semnele activității de mercenar. Important pentru calificare este ca fapta să fie săvârșită: de o persoană care nu este cetățean a nici uneia dintre părțile antrenate în conflict; în timpul conflictului armat, acțiunilor militare etc.; fapta să se încadreze ca parte componentă a conflictului adică să urmărească același scop pe care-l are și formațiunea de partea căreia acționează; scopul material al făptuitorului.

În ipoteza dată, în lipsa uneia din semnele descrise mai sus, faptele urmează a fi calificate drept alte componente de infracțiune din CP, în funcție de obiectul juridic la care se atentează.

Aceiași autori [5] susțin că: *pentru calificarea faptei în baza alin. (1) art. 141 CP RM nu interesează dacă participarea într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente este sau nu activă. O asemenea împrejurare poate fi luată în considerare la individualizarea pedepsei.*

În convingerea noastră, *participarea într-un conflict armat* presupune, cu preponderență, îndeplinirea unor anumite acțiuni active din punct de vedere dinamic.

Totodată, în temeiul art. 130 CP RM una din condițiile principale pentru definirea noțiunii de „mercenar” este că persoana, *ia parte la operațiunile militare*. Astfel că, deși infracțiunea analizată este una *formală*, realizarea laturii obiective a acesteia presupune, în primul rând, realizarea anumitor acțiuni.

În acest context, menționăm că se încadrează ca *activitatea mercenarului* nu doar faptul aflării unei anumite persoane în *epicentrul* conflictului armat. Important pentru calificare este anume faptul întreprinderii anumitor acțiuni ca modalitate a laturii obiective a *activității mercenarului*. În caz contrar, când fapta îmbracă forma unui comportament pasiv, identificarea semnelor componente de infracțiune prevăzută la art. 141 CP RM va fi o operațiune logico-juridică mult mai dificilă.

În contextul acțiunilor prejudiciabile incriminate la alin. (2) art. 141 CP RM prezintă interes următoarea speță din practica judiciară: *„CRG în perioada anului 2014, aflându-se pe teritoriul Federației Ruse și ulterior pe teritoriul Ucrainei, intenționat având scopul violării integrității teritoriale a statului și subminării orânduirii constituționale a Ucrainei din interes material, s-a înrolat pentru satisfacerea serviciului militar în Batalionul „Sparta”, regiunea Donețk, al forțelor separatiste din regiunea Donețk, în cadrul căruia, contra unei remunerări bănești, a participat în calitate de ostaș la conflictul armat din estul Ucrainei, în regiunea Donețk”.*

Observăm că în prim-plan, acțiunea prejudiciabilă a lui CRG se realizează prin *participarea în calitate de ostaș la conflictul armat din estul Ucrainei*, ceea ce se încadrează în componenta de infracțiune de la alin. (1) art.141 CP.

Prin Sentința Judecătorei Centrului mun. Chișinău a 22.12.2015 CRG a fost recunoscut vinovat în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 141 al. (1) CP, aplicându-i o pedeapsă în formă de închisoare pe un termen de 3 (trei) ani cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis [13].

Așadar, observăm că acțiunile lui CRG se încadrează în alin. (1) art. 141 CP RM, pe când acțiunile lui MC, de finanțare, transportare, instruire, angajare, asigurare a mercenarilor se încadrează în alin. (2) art.141 CP. Asupra aceiași cauze Colegiul penal a constatat cu certitudine

COLEGIUL REDACȚIONAL

- Oleg BALAN** - doctor habilitat, profesor universitar, rector al Academiei de Administrare Publică
- Andrei GROZA** - doctor, conferențiar universitar, prim-prorector al Academiei de Administrare Publică
- Aurel SÎMBOTEANU** - doctor, conferențiar universitar, prorector al Academiei de Administrare Publică
- Ion GUCEAC** - doctor habilitat, profesor universitar, membru-corespondent al Academiei de Științe a Moldovei
- Ion DULSCHI** - doctor, conferențiar universitar, director al Departamentului studii superioare de master
- Aurelia ȚEPORDEI** - director al Departamentului dezvoltare profesională
- Silvia DULSCHI** - doctor, conferențiar universitar, șef al Direcției știință și doctorat
- Angela ZELENSCHI** - doctor, conferențiar universitar, șef al Catedrei științe administrative
- Silvia GORIUC** - doctor, conferențiar universitar, șef al Catedrei științe juridice
- Tatiana TOFAN** - doctor, conferențiar universitar, șef al Catedrei economie și management public
- Nikolai IJA** – director al Institutului Regional de Administrare Publică al Academiei Naționale de Administrare Publică de pe lângă Președintele Ucrainei, Odessa, Ucraina, doctor în științe politice, profesor universitar
- Ana GOREA** - doctor, conferențiar universitar, Catedra științe politice și relații internaționale
- Mihai MANEA** - șef al Secției activitate editorială

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

„Teoria și practica administrării publice”, conferință științifico-practică internațională (2018 ; Chișinău). Teoria și practica administrării publice: Materiale ale conferinței științifico-practice internaționale, 17 mai 2018/col. red.: Oleg Balan [et al.]. – Chișinău: AAP, 2018 (S.C. „Elan Poligraf” S.R.L.). – 606 p.: fig., tab.

Antetit.: Acad. de Administrare Publică. – Texte: lb. rom., engl., rusă. – Rez.: lb. engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 200 ex.

ISBN 978-9975-3019-7-8.

351/354+32+34(082)=135.1=111=161.1

T 43

Autorii poartă răspundere pentru conținutul materialelor și stilul expunerii.

Guvernul Republicii Moldova
Academia de Administrare Publică

TEORIA ȘI PRACTICA ADMINISTRĂRII PUBLICE

*Materiale ale conferinței științifico-practice internaționale
17 mai 2018*

*25 de ani de elaborări teoretice și realizări practice în
domeniul administrării publice*

Chișinău, 2018

CZU 343.3(478)

DOI 10.5281/zenodo.4283562

OBIECTUL INFRAȚIUNII PREVĂZUTE LA ALIN. (1) ART. 141 ”ACTIVITATEA MERCENARILOR” DIN CODUL PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA

Vera MACOVEI

Doctorandă, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”,
Republica Moldova

e-mail: veronicamacovei12@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-3574-4942>

Prezentul articol face parte din categoria cercetărilor științifice ce aparțin domeniului de Drept penal Partea Specială. Activitatea mercenarilor, fiind o infracțiune complexă, referită la categoria infracțiunilor cu caracter internațional, obiectul acestei infracțiuni urmează a fi analizat cu atenție deosebită, dată fiind importanța deosebită a valorilor și relațiilor sociale ce constituie obiectul dat. În conținutul articolului se cercetează obiectul juridic generic și cel special al infracțiunii de activitatea mercenarilor, inclusiv prin prisma analizei diverselor opinii formulate în doctrina autohtonă și cea străină. În articol se aprofundează argumentarea ipotezei, conform căreia obiectul juridic special al infracțiunii date este unul simplu, iar toate celelalte infracțiuni comise de către mercenari în cadrul activității lor infracționale, urmează a fi încadrate prin concurs cu infracțiunea prevăzută la alin.(1) art.141 CP RM. În modul dat se evidențiază semnificația practică deosebită a cercetării teoretice a obiectului juridic al infracțiunii de activitatea mercenarilor.

Cuvinte-cheie: mercenar, conflict militar, luptă, infracțiune cu caracter internațional, obiect juridic.

OBJECT OF THE CRIME PROVIDED FOR IN PARAGRAPH (1) ARTICLE 141 “ACTIVITY OF MERCENARIES” OF THE CRIMINAL CODE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

This publication is part of the category of scientific research belonging to the field of Criminal Law Special Part. The activity of mercenaries, being a complex crime, referring to the category of international crimes, the object of this crime is to be analyzed with special attention, given the special importance of values and social relations that constitute the given object. The content of the article investigates the generic and special legal object of the crime of mercenary activity, including through the analysis of various opinions formulated in domestic and foreign doctrine. The article deepens the argumentation of the hypothesis, according to which the special legal object of the given crime is a simple one, and all other crimes committed by mercenaries in their criminal activity, are to be classified by competition with the offense provided in paragraph (1) art. 141 CP RM. In this way, the special practical significance of the theoretical investigation of the legal object of the crime by the activity of mercenaries is highlighted.

Keywords: mercenary, military conflict, fighting, international crime, legal object.

L’OBJET DU CRIME PRÉVU AU PAR. (1) ART. 141 ”ACTIVITÉ MERCENAIRE” DU CODE PÉNAL DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA

Cette publication appartient à la catégorie de la recherche scientifique qui appartient au domaine de la partie spéciale du droit pénal. L’activité de mercenaires, étant un crime complexe, visée à la catégorie des crimes de caractère international, l’objet de ce crime est d’être analysées avec une attention particulière, compte tenu de l’importance particulière des valeurs et des relations sociales qui constituent l’objet donné. Le contenu de l’article enquête sur l’objet juridique général et spécial du crime d’activité mercenaire, y compris à travers l’analyse de diverses opinions formulées dans la doctrine nationale et étrangère. L’article explore l’argument de l’hypothèse, selon laquelle l’objet juridique spécial du crime donné est simple, et tous les autres crimes commis par des mercenaires dans le cadre de leur activité criminelle, doivent être encadrés par la concurrence avec le crime prévu au paragraphe.(1) art.141 CP, RM. De cette façon, la signification pratique particulière de la recherche théorique de l’objet juridique du crime d’activité mercenaire est soulignée.

Mots-clés: mercenaire, conflit militaire, bataille, crime international, objet juridique.

**ПРЕДМЕТ ПРЕСТУПЛЕНИЯ, ПРЕДУСМОТРЕННОГО В ПУНКТЕ (1) СТАТЬИ 141
"ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НАЕМНИКОВ" В УПК РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА**

Данная статья принадлежит к категории научных исследований, относящихся к области Особенной части Уголовного права. Будучи преступлением сложным, отнесенным к категории международных, объект этого преступления - деятельность наемников требует пристального внимания, учитывая особую значимость ценностей и социальных отношений, составляющих данный объект. В содержании статьи исследуется обций и особый правовой объект преступления корыстной деятельности, в том числе путем анализа различных мнений, сформулированных в отечественной и зарубежной доктрине. Статья углубляет аргументацию гипотезы, согласно которой особым правовым объектом данного преступления является простой, а все другие преступления, совершенные наемниками в их преступной деятельности, следует отнести к категории преступлений, предусмотренных частью (1) ст. 141 УПК РМ. Таким образом, подчеркивается особая практическая значимость теоретического исследования правового объекта преступления посредством деятельности наемников.

Ключевые слова: наемник, военный конфликт, борьба, международное преступление, объект права.

Introducere. În acest articol ne propunem drept scop investigarea obiectului juridic al infracțiunii de activitatea mercenarului.

Dat fiind faptul că, în art.141 CP RM Activitatea mercenarilor sunt reunite două variante-tip de infracțiuni, formulate respectiv la alin.(1) și alin. (2) din articol, vom analiza obiectul juridic asupra căruia se atentează prin acțiunea de participare a mercenarului într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului prin prisma infracțiunilor contra securității statului, prevăzută la alin.(1) art.141 CP RM.

Antrenarea mercenarilor într-un conflict armat limitează semnificativ posibilitatea asigurării respectării drepturilor civililor aflați în raza de desfășurare a conflictului armat și a prizonierilor de război, introducând nejustificat un element de brutalitate dură acestui conflict. Or, mercenarii care, de regulă, nu sunt ghidați de idealuri înalte sau anumite principii morale, recurg adesea la acte de violență gravă. Ei luptă într-o țară străină conform regulilor și normelor care nu întotdeauna corespund regulilor de ducere a războiului.

Necesitatea identificării corecte a obiectului asupra căruia se atentează prin acțiunile mercenarilor este impusă tocmai de specificul activității de mercenariat care periclitează grav diverse valori și relații sociale de o importanță covârșitoare.

Metodologie și metode. Întru realizarea scopului propus al prezentei investigații s-a recurs la utilizarea unui șir de metode: analiza și sinteza, deducția și sistematizarea, precum și cea comparativă.

Metoda comparativă a servit elucidării aspectelor mai puțin studiate în doctrină vizavi de obiectul infracțiunii de activitatea mercenarului.

Sistematizarea și metoda comparativă au servit investigării științifice a opiniilor formulate în sursele doctrinare naționale și internaționale care tratează de pe diferite poziții obiectul juridic al infracțiunii de activitatea mercenarilor. În urma analizei întreprinse au fost identificate conceptele puse la baza unor sau altor opțiuni doctrinare, precum și unele similitudini sau deosebiri esențiale existente între diverse abordări științifice ale obiectului juridic al infracțiunii studiate.

În procesul cercetării a fost utilizată metoda raționamentului (inductivă-deductivă), aplicarea căreia a dus, printre altele, și la formularea unei opinii proprii referitoare la obiectul juridic al infracțiunii de activitate a mercenarilor prevăzută la art.141 alin.(1) CP RM.

Cercetarea obiectului juridic al infracțiunii este de o importanță practică evidentă, deoarece în procesul de calificare a unei infracțiuni, în primul rând, urmează a fi stabilită valoarea socială asupra căreia sunt îndreptate acțiunile/inacțiunile ilegale. Obiectul infracțiunii îl constituie valoarea socială protejată de dispozitivul normei care incriminează anumite fapte și ansamblul de relații sociale protejate de lege și împotriva cărora se îndreaptă faptele infracționale.

În teoria dreptului penal se face distincție între mai multe categorii de obiecte ale infracțiunii, „... ținându-se seama de anumite probleme teoretice și practice privind structura părții speciale a dreptului penal, determinarea gradului prejudiciabil al infracțiunilor și corecta calificare a acestora. Sunt cunoscute astfel, categoriile de obiect juridic și obiect material, obiect juridic generic (de grup) și obiect juridic specific (special), obiect juridic principal și obiect juridic secundar (adiacent)”. [2, p.131]

În contextul cercetării întreprinse, pentru început urmează să analizăm acțiunea de participare a

mercenarului într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului, prevăzută la art.141 alin. (1) CP RM prin prisma infracțiunilor contra securității statului, o mare parte a surselor doctrinare abordând acest subiect anume în contextul dat.

Potrivit doctrinei române, „...încercând să definim infracțiunile contra siguranței statului, apreciem că acestea sunt constituite din acele fapte, care sunt prevăzute de Codul penal sau de unele legi speciale săvârșite cu vinovăție și care sunt de natură să aducă atingere siguranței interioare și exterioare și prin aceasta ființei statului, atributelor sale fundamentale: suveranitatea, independența, unitatea și indivizibilitatea.” [3, p.8]

În aceeași ordine de idei: „În măsura în care marile puteri vor urmări pe diferite căi să destabilizeze situația politică, economică, socială din diferite zone ale lumii, să intervină brutal în treburile interne ale unor țări, să afecteze atributele fundamentale ale statelor din zona lor de influență această situație va afecta siguranța țărilor respective dar și securitatea internațională la nivel global.” [3, p.8]

Statul ca organizare politică a societății cu funcții și sarcini deosebit de importante trebuie să se bucure de o existență în afara oricărui pericol. Atunci, când vorbim despre activitatea mercenarilor, ne referim la un pericol real sau posibil atât pentru statul în care aceste persoane participă la un conflict armat, cât și pentru țara în care persoanele respective vor reveni după încetarea activității lor infracționale în calitate de mercenari.

Activitatea mercenarilor este interzisă prin Declarația Adunării Generale a ONU de la 24.10.1979 despre principiile dreptului internațional privind relațiile de prietenie și colaborare dintre țări în corespundere cu Carta ONU. [1, p.38]

Participarea mercenarilor la acțiuni îndreptate spre răsturnarea ordinii constituționale, încălcarea integrității teritoriale a statului este invocată într-o serie de documente internaționale. De exemplu, Convenția internațională pentru reprimarea recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor adoptată la New York la 04.12.1989⁻, în articolul 1 formulează o definiție mai largă a mercenarului decât cea prevăzută în Protocolul adițional la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale Publicat la: 30-12-1998 în Trata-

te Internaționale Nr. 5 art. 190, în vigoare pentru Republica Moldova din 24 noiembrie 1993. (Protocolul I) din 8 iunie 1977 și care a stat la baza definirii mercenarului conform art.137 CP RM.

În sistemul care s-a dezvoltat după încheierea pactului de pace de la Versailles din 1648 [13, p. 204-206] în ceea ce privește relațiile dintre state au fost adoptate mai multe principii de coexistență pașnică între state, unul dintre ele fiind principiul fundamental de neamestec în treburile interne ale unui stat.

Astfel, fără doar și poate, și o singură încălcare a principiilor acestui sistem duce în mod inevitabil la apariția unui pericol uneori neprevăzut pentru pacea și securitatea omenirii. Cu alte cuvinte, încălcarea principiilor de la Versailles, fie și de către un singur stat, amenință pacea și securitatea omenirii la nivel global.

Este bine cunoscut faptul că, pacea este o stare juridică caracterizată prin absența războiului. Savantul rus Moliboga O. este de părere că: „Nu contează dacă ostilitățile sunt declarate de jure sau nu: pacea are loc în absența ostilităților de facto. Astfel, pacea omenirii ca obiectiv protejat de dreptul internațional este o stare caracterizată prin absența operațiunilor militare efective ca atare” [22, p. 70].

Analizând semnele laturii obiective a mercenarismului și ale altor crime împotriva umanității, definite în dreptul internațional și național, ne convingem clar că, aceste „...amenințări vitale” prezintă un pericol pentru existența fizică a umanității în ansamblu.” [22, p. 71]

Astfel, securitatea omenirii ca obiect de protecție a legii penale este o stare de protecție a omenirii în ansamblul său sau a oricărui grup demografic împotriva amenințărilor la existența lor fizică emenate de subiecți ai dreptului penal. „Trebuie subliniat faptul că securitatea omenirii nu este deloc legată de prezența sau absența operațiunilor militare între state.” [22, p. 71]

În literatura de specialitate se relevă că, mercenarismul este o „crimă de război” care se bazează pe regulile de utilizare a mijloacelor și metodelor de război reglementate de dreptul internațional. [22, p. 72]

Indubitabil, doctrina penală în mod corect atribuie activitatea mercenarilor la infracțiunile care atentează la pacea și securitatea omenirii și infracțiuni de război.

Autorul englez Neyer A., de exemplu, a explicat interzicerea folosirii mercenarilor în conflictele

militare prin faptul că, participarea lor transformă războiul ca un „argument final” (*ultima ratio*) într-un război ca o manifestare a furiei nestăpânite (*ultima rabie*). [23, p. 67] Cu alte cuvinte, un război în care sunt implicați mercenarii poate fi un război mult mai violent.

Așa cum menționasem anterior, infrațiuinea de activitatea mercenarilor face parte din categoria infrațiuinilor contra păcii și securității omenirii, infrațiuini de război.

Obiectul juridic generic al infrațiuinilor din acest grup îl constituie relațiile sociale cu privire la pacea și securitatea omenirii.

Potrivit doctrinei autohtone: „Pacea este starea de coexistență pașnică între popoare. Pe plan internațional, pacea reprezintă absența războiului. Ca valoare socială, pacea reprezintă expresia unui consens între națiunile și popoarele lumii și un rod al voinței lor de conlucrare, cooperare în domeniile: politic, economic, cultural, etc. La rândul său, securitatea omenirii reprezintă un sistem complex care are în interiorul său numeroase subsisteme ce sunt interconectate și interdependente unul de altul. Aceste subsisteme le constituie: securitatea națională a statelor, securitatea regională, securitatea supraregională sau cea continentală. Sub acest aspect securitatea omenirii trebuie privită ca o stare a relațiilor dintre state sau grupuri de state.” [6, p.17].

Autorul R.A. Adelhanian observă că, pericolul public al mercenarismului constă nu doar în faptul că mercenarii, întru executarea voinței politice a angajatorilor,ucid, violează, etc., dar și în formarea unor categorii de oameni pentru care comiterea de crime și alte acte de violență devine o profesie bine plătită [8p. 370].

Menționăm totuși că, în definirea obiectului infrațiuinii analizate în prim plan se impun relațiile sociale privind regulile internaționale de ducere a războiului care în totalitate, după părerea noastră, formează obiectul juridic generic al acestei infrațiuini. Unii autori autohtoni și mai mulți reprezentanți ai doctrinei ruse, de exemplu, caracterizând obiectul infrațiuinii de activitatea mercenarilor, se referă mai mult la obiectul juridic generic al acestui tip de infrațiuine.

Obiectul juridic generic al infrațiuinii de activitatea mercenarilor îl constituie relațiile sociale ale căror existență și desfășurare normală sunt condiționate de ocrotirea principiilor umanitare de purtare a războiului. [1, p. 38]

Potrivit autorului I. Macari, „Obiectul infrațiuinii de activitatea mercenarilor îl constituie

principiile de reglementare a conflictelor militare, mercenarul fiind o persoană particulară care luptă pentru bani.” [4, p. 24]

Academicianul rus V. N. Kudreavțev, pe lângă coexistența pașnică a statelor, atribuie la obiectul juridic generic al infrațiuinii de activitatea mercenarilor și politica de formare a forțelor armate [17, p. 483].

Autorul K. Osipov, extinde semnificativ enumerarea valorilor și relațiilor sociale respective, ce constituie obiectul juridic generic al infrațiuinii investigate, completând-o cu metodele și mijloacele de ducere a războiului, principiile și normele dreptului internațional referitoare la conflictele armate, relațiile publice din domeniul bancar, financiar, activitatea organizațiilor în care activează făptuitorul, etc. [14, p. 14-15]

În viziunea autorului rus Jeludkov A.V., obiectul generic al acestei infrațiuini îl constituie coexistența pașnică a statelor și populației. [28, p. 220]

Conform opiniei profesorului rus Korotkii F., activitatea mercenarilor poate aduce prejudiciul unui stat anume, concret determinat, nicidecum întregii omeniri. De aici, în opinia autorului, obiectul juridic generic al activității mercenarilor îl constituie relațiile publice care asigură orânduirea constituțională și suveranitatea statelor [21, p. 57-59].

Savantul A. Y. Molyboga exprimă părerea că, în infrațiuinea de activitatea mercenarilor se atentează la pacea și securitatea umanității, respectiv, obiectul juridic generic îmbracă forma acestor valori. [22, p. 73, 75]

În formularea propriei opinii în ceea ce privește obiectul generic al infrațiuinii de activitatea mercenarilor, susținem opinia doctrinarilor S. Brânza și V. Stati: “Obiectul juridic generic al infrațiuinilor din acest grup îl constituie relațiile sociale cu privire la pacea și securitatea omenirii”, cu mențiunea că, acestea urmează a fi completate cu regulile, metodele și mijloacele de ducere a războiului.

Concentrându-ne în continuare atenția asupra **obiectului juridic special** al infrațiuinii de activitatea mercenarului prin prisma doctrinei penale, menționăm înainte de toate faptul că, tratarea științifică a acestui tip de infrațiuine se atestă preponderent în doctrina acelor state care se confruntă nemijlocit cu fenomenul mercenariatului pe teritoriul său ori în cea a statelor ale căror cetățeni au participat sau participă la conflictele armate în calitate de mercenari.

În urma analizei întreprinse constatăm că, la etapa actuală în doctrina dreptului penal nu se atestă opinii unanime în ceea ce ține de obiectul juridic **special** al infracțiunii studiate. Mai mult ca atât, opțiunile savante în problema dată nu sunt doar diverse, ci și adesea controversate.

Am clasificat opiniile doctrinare în două grupuri:
1. Autori care consideră că infracțiunea de activitatea mercenarilor are obiect juridic special simplu;
2. Autori, în opinia cărora, activitatea mercenarilor este o infracțiune cu obiect juridic special complex și care identifică în cadrul acestuia obiectul juridic principal și obiect juridic secundar.

În continuare ne vom axa pe cercetarea obiectului infracțiunii de activitatea mercenarilor prin prisma celor două grupuri de opinii.

În doctrina autohtonă menționăm, în primul rând, opinia savanților Brinză S. și Stati V. care atribuie la obiectul infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin.(1) art.141 CP RM: „Relațiile sociale cu privire la neadmiterea participării mercenarului la acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori spre violarea integrității teritoriale a statului.” [6, p. 137]

Poziția respectivă este promovată consecvent în știința noastră penală, anterior afirmându-se că, *obiectul juridic special* al infracțiunii date îl reprezintă relațiile sociale privind securitatea comunității internaționale și pacea internațională. [5, p. 41]

Profesorul I. Macari afirmă că: „Obiectul juridic special al activității mercenarilor îl constituie relațiile sociale ale căror existență și desfășurare normală sunt condiționate de ocrotirea principiilor umanitare de purtare a războiului.” [4, p.24]

După profesorul rus Rarog A.I., „Obiectul juridic special al infracțiunii de activitatea mercenarilor îl reprezintă relațiile sociale care asigură respectarea principiilor de reglementare, administrare a conflictelor armate în scopul celei mai mari umanizări posibile.” [18, p. 626]

Obiectul juridic special al infracțiunii în cauză îl constituie relațiile publice, ce asigură respectarea principiilor reglementării legale a conflictelor armate în vederea umanizării lor maxim posibil. [16, p. 727]

Obiectul juridic special al infracțiunii de activitatea mercenarilor, în opțiunea autorilor ucraineni Andryi Șevciuk, Maria Diakur, îl reprezintă relațiile sociale referitoare la pace și respectarea prevederilor dreptului internațional. [29, p. 472]

Mai mulți autori ruși, preocupându-se de problema clasificării infracțiunilor internaționale,

determină în mod diferit obiectul infracțiunii de activitate a mercenarilor. De exemplu, academiциanul V.N. Kudreavțev consideră că, activitatea mercenarilor atentează asupra coexistenței pașnice a statelor. [17, p. 479] Autorii N.F.Kuznețova, E.S. Tenciov, L.V. Inogamova-Hegai și alții consideră că, obiectul juridic special al infracțiunii de activitate a mercenarilor îl constituie relațiile cu privire la acțiunile de război și atribuie această infracțiune la categoria infracțiunilor de război. [16]

Potrivit autoarei Ebzeeva Z., o definiție concisă a obiectului juridic special al infracțiunii analizate a fost formulată de A.I. Rarog și M.G. Lewandowski, care consideră drept obiect juridic special al activității mercenarilor relațiile publice care asigură umanizarea conflictelor armate. [16; 19, p.63]

În doctrina rusă de specialitate se formulează și alte opinii referitoare la formularea definiției și dezbăluirea esenței obiectului infracțiunii analizate.

În convingerea autoarei Șandieva N., activitatea mercenarilor nu este o infracțiune internațională, ci o infracțiune cu caracter internațional, adică un act mai puțin periculos, iar pacea și securitatea omenirii nu pot constitui obiectul juridic special al acestei infracțiuni, întrucât în cazul apariției unui conflict armat, starea de pace deja este deteriorată. Din punctul de vedere al autoarei, obiectul juridic special al activității mercenarilor îl constituie coexistența pașnică a statelor și implementarea normală a relațiilor internaționale [20, p. 135].

Prezintă interes poziția autorului A. A. Potapov, potrivit căruia, obiectul infracțiunii de activitate a mercenarilor îmbracă forma corespunzătoare conflictului armat concret la care mercenarii iau parte. Astfel, dacă suntem în prezența unui conflict armat internațional, atunci obiectul infracțiunii îl vor constitui regulile derulării unui conflict armat internațional. În ipoteza unui conflict armat intern ca obiect juridic special al infracțiunii va figura orânduirea constituțională și integritatea teritorială a statului [27, p. 6].

Parțial susținem această opinie, relevând totuși că, pentru calificarea infracțiunii de activitatea mercenarilor trăsătura caracteristică a conflictului (intern sau internațional), are importanță doar pe segmentul identificării dacă participă/se implică un stat străin la acest conflict. Astfel că, tratarea obiectului juridic special al infracțiunii de activitatea mercenarilor urmează să fie mult mai complexă, iar în definirea acestuia este insuficientă rapor-

tarea generală a acestuia la anumite reguli stabilite pe plan internațional. Or, pericolul social pe care-l comportă această infracțiune îmbracă o formă clar exprimată, fiind caracterizat de elementul grav al violenței.

Totodată, în doctrină se atestă ideea că, de regulă, activitatea mercenară apare în orice circumstanțe favorabile acesteia în conflicte armate interne sau internaționale, în activitatea secretă a unui anumit stat sau organizație politică împotriva oricărui alt stat cu scopul de a destabiliza situația. [12, p. 263]

În contextul celor menționate constatăm cu referință la obiectul juridic specific, că „...pentru infracțiunea de activitatea mercenarilor obiectul nu este indicat de legiuitor exhaustiv, ci apare ca un element flexibil capabil să se modifice în funcție de evoluția procesului obiectiv” [19, p. 67].

Pornind de la cele menționate, autoarea Ebzeva Z., opinează că, obiectul infracțiunii de activitatea mercenarilor îl constituie principiile de coexistență pașnică între state. În doctrina dreptului penal, infracțiunea de activitatea mercenarilor este o infracțiune care are mai multe obiecte [19, p. 66], ceea ce, în opinia noastră, corespunde ideii existenței unui obiect juridic specific complex al infracțiunii studiate.

În convingerea unui șir de savanți ruși, obiectul juridic special al infracțiunii în cauză îl constituie relațiile publice, asigurând respectarea principiilor reglementării legale a războiului intră în conflict cu scopul umanizării lor maxime posibile. Caracteristicile obiective obligatorii includ și situația operațiilor militare sau a conflictului armat. [18]

Autorul Selezniiov A.A. menționează că, obiectul juridic special al acestei infracțiuni îl constituie interesul statului de a asigura apărarea țării [9]

Potrivit altor surse doctrinare, obiectul direct al acestei infracțiuni îl reprezintă relațiile publice, care asigură respectarea principiilor reglementării legale a conflictelor armate cu scopul de umanizare maximă a acestora. [16]

În fond, suntem de acord, cu unele mici diferențe în formulare, cu opinia savanților ruși, potrivit cărora obiectul juridic special al infracțiunii îl constituie relațiile internaționale în sfera utilizării forțelor armate de către un stat într-un conflict armat cu un alt stat sau a acțiunilor de război. [16]

În opinia noastră, obiectul juridic special al infracțiunii de activitatea mercenarilor alin.(1) art.141 CP RM îl reprezintă relațiile sociale cu privire la neadmiterea participării mercenarilor

la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului.

În cele ce urmează vom analiza opiniile doctrinare conform cărora infracțiunea de activitatea mercenarilor este o infracțiune cu obiect juridic specific complex și care identifică respectiv în cadrul acestuia obiectul juridic principal și obiectul juridic secundar.

Obiectul juridic principal și obiectul juridic secundar (adiacent) al unei infracțiuni în doctrina juridică de specialitate constituie un obiect juridic complex, care este specific numai infracțiunilor complexe.

Prin obiect juridic principal se înțelege valoarea și relațiile sociale împotriva cărora se îndreaptă fapta prejudiciabilă, și care sunt apărute prin incriminarea acțiunii principale din cadrul unei infracțiuni complexe.

Cu referință la infracțiunea de activitatea mercenarilor profesorul ucrainean Kuprianov A.O. se întreabă, dacă este posibil să se vorbească despre un obiect direct identic complet al componentei de infracțiune analizate, întrucât fapta de activitate a mercenarului poate apărea atât în timp de pace, cât și în timp de război, poate fi comisă atât într-un conflict interstatal, cât și în conflicte interne. [30, p. 190]

În opinia autorului invocat, „...obiectul principal al activității mercenarului este unul pentru toate formele și tipurile mercenariatului. Pentru mercenarii recrutați în contextul unui conflict armat internațional, obiectul direct sunt relațiile de drept internațional în sensul în care este prezentă desfășurarea și participarea la un conflict armat internațional ca parte a ordinii relațiilor dintre subiecții dreptului internațional în contextul unui conflict armat. Pentru mercenarii recrutați în contextul unui conflict armat non-internațional sau al unui război militar intern, principalul obiect direct este integritatea teritorială și ordinea constituțională a statului, care este o parte într-un conflict armat relevant sau război. [30, p. 190]

Prin obiect juridic secundar (adiacent) se înțelege valoarea și relațiile sociale corespunzătoare acesteia, împotriva cărora se îndreaptă fapta prejudiciabilă, și care sunt apărute prin incriminarea acțiunii secundare sau adiacente din cadrul unei infracțiuni complexe.

În doctrina autohtonă atestăm opinia potrivit căreia: „Având în vedere că, mercenarii sunt recrutați

deseori pentru destabilizarea situației într-un stat aparte, prin această infracțiune mai sunt puse în pericol și relațiile sociale privitoare la suveranitatea și integritatea teritorială a statului, securitatea lui, valori și relații care apar în calitate de obiect juridic secundar.” [5, p. 41]

Potrivit savantului A. O. Kuprianov, în calitate de obiect secundar de formare al componenței de infracțiune de activitate a mercenarilor apare managementul securității și siguranța publică. Ordinea de management al securității este, de obicei, definită ca fiind activitățile normale ale statului și ale aparatului său și infracțiunile împotriva ordinii conducerii sunt acte periculoase din punct de vedere social care pot interfera cu funcționarea normală a statului în forma sa de guvernare. [30, p. 190]

Autorii ruși Kozacenko I.Ia., Novoselov G.P. consideră că obiectul principal al infracțiunii de activitatea mercenarilor îl constituie relațiile internaționale cu privire la utilizarea metodelor și mijloacelor de ducere a războiului, iar ca obiect secundar, apare viața unui număr nedeterminat de locuitori ai țării participante la conflictele armate sau la acțiuni de război. [24, p. 953]

În opinia altor cercetători, însă, relațiile sociale în cauză pot apărea doar ca obiecte opționale, deoarece, în funcție de situație, daunele corespunzătoare pot fi provocate sau nu [19, p. 63].

Într-o serie de lucrări se relevă că, pericolul public al mercenarismului mai constă în aceea că, pe lângă participare la conflictul armat, acțiuni militare sau alte acțiuni violente, mercenarii mai comit omoruri, jafuri și alte crime [16; 22, p. 76].

Aparte menționăm opinia cercetătorului Moli-boga O.Iu., conform căreia toate infracțiunile comise de mercenari nu sunt nici pe departe acoperite de infracțiunea de activitate a mercenarilor și presupun calificări suplimentare. Prin urmare, nu se poate considera viața și sănătatea oamenilor, relațiile de proprietate etc., ca obiect suplimentar al *corpus delicti* investigat. [22, p. 76]. Este o abordare împărtășită de mai mulți savanți autohtoni și străini. Astfel, autorii Gârla L.G. și Tabarcea Iu.M. relevă că, alte acțiuni săvârșite de către un mercenar în cadrul participării lui într-un conflict militar sau la acțiuni militare nu se cuprind de latura obiectivă a acestei componențe de infracțiune și cer o calificare suplimentară conform articolelor din partea Specială a CP RM [32, p.58].

Aceeași opinie este susținută și de către doctrinarii autohtoni, Brânză S. și Stati V., care menționează, că alte infracțiuni săvârșite de către

mercenar, cum ar fi banditismul, circulația ilegală a armelor ș.a., nu sunt cuprinse de activitatea mercenarilor, ci necesită o calificare suplimentară. [6, p. 138/139].

O abordare similară au formulat mulți ani în urmă și savanții ruși, care susținând că, aplicarea de către mercenari a mijloacelor și metodelor de ducere a războiului, comiterea genocidului sau ecocidului atrag după sine răspunderea pentru cumulumul de infracțiuni, afirmă că, în mod analogic activitatea mercenarului se va încadra prin cumul cu oricare alte infracțiuni general penale comise de mercenar [33, p. 578].

Autorul de origine ucraineană Mohonciuc S., consideră că importanța practică de alocare suplimentară (opțional) a obiectului de protecție penală în cazul activității mercenarilor constă, în primul rând, în aceea că ele pot crește substanțial pericolul public al componenței de infracțiune. [31, p. 228]

Autorul rus Osipov K.L. definește obiectul juridic specific mercenarismului ca coexistența pașnică a statelor, precum și stabilitatea relațiilor internaționale și **obiecte suplimentare (opționale)** ale mercenarismului: a) mijloace și metode de război reglementate de dreptul internațional; b) formațiunile legitime ale forțelor armate naționale ale statului; c) relațiile publice în domeniul activităților antreprenoriale, bancare și financiare; d) interesele organizațiilor de stat și ale statelor, în cazul în care făptuitorul servește în baza contractului; e) interesele minorului. [14, p. 14]

Urmare a celor analizate anterior, deducem că, diverși autori tratează diferit obiectul juridic special al infracțiunii studiate. Dar, deși obiectul infracțiunii de activitatea mercenarilor impune o tratare complexă, opiniile doctrinare invocate anterior despre necesitatea calificării prin concurs de infracțiuni a unor fapte infracționale aparte comise de către mercenară în cadrul activității lor sunt argumente în favoarea ideii că, infracțiunea aceasta nu poate avea obiect special complex. Relațiile sociale pe care unii autori le referă la obiectul secundar, de fapt, constituie, pur și simplu obiectul juridic al unor alte infracțiuni săvârșite în cadrul activității de mercenariat.

Inclusiv și din aceste motive, precum și datorită trăsăturilor sale particularizante, infracțiunea analizată nu are nici obiect material, nici victimă.

În urma analizei întreprinse putem formula următoarele concluzii.

Fiind, în primul rând, o infracțiune de război, activitatea mercenarilor atentează la relațiile inter-

naționale în sfera utilizării forțelor armate de către un stat într-un conflict armat cu un alt stat sau în acțiunile de război. Antrenarea mercenarilor într-un conflict armat sau într-o acțiune militară încalcă flagrant legile și obiceiurile de război consacrate la nivel internațional. Drept urmare, infraținea de activitatea mercenarilor atentează la relațiile sociale cu privire la pacea și securitatea omenirii, acestea constituind obiectul juridic generic al infrației analizate.

Opiniile savanților referitoare la obiectul juridic special al infrației de activitate a mercenarilor formulate în doctrina autohtonă și cea internațională sunt diverse. Spectrul acestora cuprinde atât conceptul unui obiect juridic special simplu, cât și cel al obiectului juridic special complex cu identificarea diverselor valori și relații sociale în calitate de obiect principal și obiect secundar.

Investigația desfășurată a motivat concluzia că, obiectul juridic special al infrației de activitatea mercenarilor alin.(1) art.141 CP RM este unul simplu și acesta îl reprezintă relațiile sociale cu privire la neadmiterea participării mercenarilor la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului.

După cum ne-am convins în urma cercetării întreprinse, tratarea doctrinară a obiectului juridic al infrației de activitatea mercenarilor este un subiect teoretic complex cu implicații practice concrete. Uniformizarea interpretărilor teoretice este pe măsură să contribuie aplicării corecte a normei respective în practica judiciară a statelor care se confruntă cu fenomenul mercenariatului, combaterea căruia presupune în cea mai mare măsură conjugarea eforturilor în baza unor abordări teoretico-practice comune.

Bibliografie

1. BORODAC, A. Manual de drept penal partea specială. Tipografia Centrală. Chișinău 2004. 622 p. ISBN 9975-9788-7-8.
2. BOTNARU, S. ȘAVGAA., GROSU, V., GRAMA M. Drept penal. Partea generală Ediția a II-a, septembrie 2005. Cartier, 624 p. p. 131 ISBN 9975-79-329-0. Disponibil online <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalgeneral3acfb.pdf> accesat la 25.12.2019.
3. NISTOREANU, Gh., BOROI, A. Drept Penal Partea Specială. Editura All Bek, București 2002. 592 p.
4. MACARI, I. Dreptul penal al Republicii Moldova. Partea Specială. Ce USM, Chișinău 2003, 509.
5. BRÂNZĂ, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V., ȚURCANU, I., GROSU, V. Drept penal. Partea specială Ediția a II-a, iunie 2005 804 p. –Cartier juridic ISBN 9975-79-325-8, p. 41 disponibil online <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalspecialf2f52.pdf>
6. BRÂNZĂ, S., STATI, V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. I. Tipografia Centrală, Chișinău 2015, 1328 p.
7. DOBRINOIU, V., CONEA, N. Drept Penal partea specială vol. II. Luminex 2000, 831 p.
8. АДЕЛЬХАНЯН, Р.А. Наемничество - военное преступление на Северном Кавказе // «Черные дыры» в Российском законодательстве. №2. "2003.
9. СЕЛЕЗНЁВ, А.А. Уголовно-Правовой Запрет Наёмничества По Законодательству Словацкой Республики. <http://naukarus.com/ugolovno-pravovoy-zapret-nayomnichestva-po-zakonodatelstvu-slovatskoj-respubliki>
10. ГАУХМАН, Л.Д., МАКСИМОВ, С.В. Уголовное право. Особенная часть. Форум 2003, 400 с.
11. БОРЗЕНКОВА, Г.Н., КОМИССАРОВА, В.С. ИКД Уголовное право России. Части Особенная Учебник // Под ред. Зерцало-М Москва 2002 Том 5 512 с.
12. ДЖУСОЕВА, Ф.А. Правовое понятие наемничества. Общество и право 2007 №4(18) С 263/267, <file:///D:/Users/q/Downloads/pravovoe-ponyatie-naemnichestva.pdf>
13. ОЛЕАНДРОВ, В. Вестфальский мир и его принципы в кн. Мировая политика в условиях кризиса. Учебное пособие. Под ред. СВ. Кортунова. М., 2010.
14. ОСИПОВ, КЛ. Ответственность за наемничество по российскому уголовному законодательству: Дисс... канд. юрид. наук. 2003.
15. КУДРЯВЦЕВ, В.Н., НАУМОВ, А.В. Уголовное право России. Особенная часть / Под ред. 1999.
16. Уголовное право России. Особенная часть. Второй полутом / Под ред. Г.Н. Борзенкова, В.С. Комиссарова. С. 558-585; Уголовное право России. Особенная часть / Под ред. Л.Л. КРУГЛИКОВА. М., 2005. С. 807-815; Российское уголовное право. Особенная часть. Т. 2. Учебник / Под ред. Л.В. ИНОГА-МОВОЙ-ХЕГАЙ, В.С. КОМИССАРОВА А.И. РАРОГА. М., 2006.
17. КУДРЯВЦЕВ, В.Н., НАУМОВ, А.В. Уголовное право России. Особенная часть / Под ред. – М., 1999. С. 483.
18. РАРОГА, А. И. Уголовное право Российской Федерации. Особенная часть: учеб. для студ. вузов/ под ред. – М.: ЭКСМО, 2009. – С. 626. СКУРАТОВА Ю.И. и ЛЕБЕДЕВ В.М. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации. Особенная часть / под ред. - М., 1996. - С. 572. ИНОГАМОВА-ХЕГАЙ Л.В. и др. Уголовное право Российской Федерации. Особенная часть.: М.: ИНФРА-М: КОНТРАКТ, 2004. – 742 с. P.726.

19. ЭБЗЕЕВА, З.А. Наемничество: уголовно-правовой и криминологический аспекты. Диссерт. Саратов – 2013, с 217. р.
20. ШАНДИЕВА, Н.О. Наемничество по международному и национальному уголовному праву, дис. М., 2004. С. 135.
21. КОРОТКИЙ, Ф.В. Наемничество: уголовно-правовые и криминологические аспекты, дис. Екатеринбург, 2009. С. 57.
22. МОЛИБОГА, О. Ю. Уголовная ответственность за наемничество: дис. ... канд. юрид. наук – Ставрополь, 2000. р.70.
23. NEIER, A. War Crimes: Brutality. Genocide. Terror and the Struggle for Justice. - London. 1974.-P. XII-XIII.
24. КОЗАЧЕНКО, И.Я., НОВОСЕЛОВ, Г.П. “Уголовное право. Части Особенная ИНФРА-М 2001 960 с р. 953-954.
25. СЕМЕНЦОВА, И.А. Уголовное право: Особенная часть. Экзаменационные ответы для студентов вузов. 2-е изд., Феникс 2004, Ростов. 384 с. Р. 365.
26. ПРОХОРОВ, Л.А. ПРОХОРОВА, М.Л. Уголовное право. Части Особенная М.: Юрист, 1999. 480 с. Р. 470.
27. ПОТАПОВ. А.А. Ответственность за наемничество: проблемы доктринального толкования ст. 359 УК РФ // Следователь. 2003. №2. С. 6.
28. ЖЕЛУДКОВ, А.В. Уголовное право: Особенная часть; Изд-во: М.: Юрайт, 2002 г. 232 с р.220.
29. ШЕВЧУК, А.В, ДЯКУР, М.Д. Кримінальне право України (Особлива частина). Навчальний посібник. – Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2013. – 472 с.
30. КУПРІЯНОВ, А.О. Особливості Складу Злочину, Передбаченого Ст. 447 Кк України В, Актуальні проблеми держави і права. С 189-196. Р. 190.
31. МОХОНЧУК, С. Юридичний склад найманства та його особливості в системі злочинів проти миру та безпеки людства. Вісник № 2 [69] с 227-236, р.
32. ГЫРЛА, Л.Г. ТАБАРСЕА, Ю.М. Уголовное право Республики Молдова: Часть Особенная. Chişinău: „Cartdidact” SRL, 2010, Vol.I, 712 p., p.58. ISBN 978-9975-41-58-1-1.
33. [Уголовное право России. Особенная часть. Второй полутом: Учебник для вузов / Под редакцией БОРЗЕКОВА Г.Н. и КОМИССАРОВА В.С. Москва: ИКД ЗерцалоМ, 2005, 600 с., с.578 ISBN 5-94373-106-7 (полутом 2); ISBN 5-94373-104-0].
-

CUPRINS

<i>Andrian CREȚU</i> Particularitatea acțiunilor de constatare a contravențiilor ecologice	8
<i>Lilia ȘTEFU, Oleg POPOV</i> Măsuri eficiente pentru eradicarea corupției din organele procuraturii	19
<i>Alexandr AMELIN</i> Unele aspecte juridice privind reglementarea activităților de informare ale parchetelor din Ucraina în contextul reformei acestora	26
<i>Valeria ANTOȘCHINA</i> Interpretarea legii ca proces creativ	35
<i>Olena ARTEMENKO, Natalia LITVIN</i> Analiza comparativă și juridică a responsabilității administrative în domeniul protecției resurselor acvatice din Ucraina și Uniunea Europeană	42
<i>Yaroslav BURYAK</i> Caracteristicile serviciului public în legislația Ucrainei	48
<i>Serghei VINNIK</i> Îmbunătățirea cadrului organizațional pentru controlul și supravegherea activităților antreprenoriale	53
<i>Andrii GABRELEAN</i> Unele lacune ale proiectului de Lege nr. 3139 privind reglementarea prostituției și activității instituțiilor care prestează servicii intime	59
<i>Olexandr DOTENKO</i> Metode administrative și legale de combatere a criminalității organizate în Ucraina	66
<i>Serghei ZAHARIA, Ivan BUZADJI</i> Caracteristica drepturilor de moștenire asociate cu participarea la organizații comerciale	74
<i>Serghei ZAHARIA, Elena COLȚA</i> Esența și suportul juridic al măsurilor statului în procesul de combatere a corupției în Republica Moldova	87
<i>Alexandr SOSNA</i> Perfecționarea mecanismului de protecție a drepturilor și libertăților omului	96
<i>Natalia KVIT</i> Consimțământul informat în relațiile biobăncă-donator: necesitatea elaborării unui regulament propriu pentru Ucraina	105
<i>Galina KRET</i> Sistemul de standarde internaționale pentru formarea unui set suficient de probe	113
<i>Natalia LISHCHUK</i> Statutul, structura și dinamica acțiunilor de violență împotriva femeilor în Ucraina	120
<i>Volodimir OSTAPOVICI</i> Caracteristica juridică a activității profesionale a personalului de management al serviciului de pază al poliției	125
<i>L.V. PEROVA</i> Suportul administrativ și legal a participării Ucrainei la operațiunile ONU de menținere a păcii	133
<i>Marina POLISHCHUK</i> Analiza juridică a sistemului de servituti din Roma antică și Ucraina contemporană	137
<i>Maxim RAIKO</i> Sanctiunile internaționale ca element de reglementare juridică a piețelor financiare	141
<i>Anatolii RAPOPORT</i> Problema aplicării torturii și rolul proiectului Institutului pentru Democrație la contracararea acesteia	146
<i>Mikola SEMENISIN</i> Conceptul de persoană care comite crime violente și egoiste	150
<i>Vera MACOVEI</i> Obiectul infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 141 "activitatea mercenarilor" din Codul penal al Republicii Moldova	156
<i>Andrian CREȚU</i> Raportul juridic de drept procesual contravențional	165
<i>Elena JENUNCHI</i> Latura subiectivă a infracțiunii de constrângere de a face declarații	171

SUMMARY

<i>Andrian CRETU</i> Peculiarity of the ascertainment actions of ecological contraventions	8
<i>Lilia ȘTEFU, Oleg POPOV</i> Effective measures to eradicate corruption from prosecutor's office bodies	19
<i>Alexandr AMELIN</i> Some legal issues regarding the regulation of information activities of the prosecutor's offices of Ukraine in the context of their reform	26
<i>Valeria ANTOȘCHINA</i> Interpretation of the law as a creative process	35
<i>Olena ARTEMENKO, Natalia LITVIN</i> Comparative and legal analysis of administrative responsibilities in the field of protection of aquatic resources in Ukraine and the European Union	42
<i>Yaroslav BURYAK</i> Characteristics of public service in the legislation of Ukraine	48
<i>Serghei VINNIK</i> Improving the organizational framework for the control and supervision of entrepreneurial activity	53
<i>Andrii GABRELEAN</i> Some gaps of the draft Law no. 3139 on the regulation of prostitution and the activity of institutions that provide sexual services	59
<i>Olexandr DOTENKO</i> Administrative and legal methods to combat organized crime in Ukraine	66
<i>Serghei ZAHARIA, Ivan BUZADJI</i> Particularities of the process of inheritance of rights related to participation in trade organizations	74
<i>Serghei ZAHARIA, Elena COLȚA</i> The essence and legal support of state measures in the process of combating corruption in the Republic of Moldova	87
<i>Alexandr SOSNA</i> Improving the mechanism for the protection of human rights and freedoms	96
<i>Natalia KVIT</i> Informed consent in biobank-donor relations: proper regulation is needed for Ukraine	105
<i>Galina KRET</i> System of international standards for the formation of a sufficient set of evidence	113
<i>Natalia LISHCHUK</i> Status, structure and dynamics of acts of violence against women in Ukraine	120
<i>Volodimir OSTAPOVICI</i> Legal characteristics of the professional activity of the management personnel of the police guard service	125
<i>L.V. PEROVA</i> Administrative and legal insurance of Ukraine's participation in UN peace-maintenance operations	133
<i>Marina POLISHCHUK</i> Legal analysis of the servitium system of ancient Rome and contemporary Ukraine	137
<i>Maxim RAIKO</i> International sanctions as an element of legal regulation of financial markets	141
<i>Anatolii RAPOPORT</i> The problem of the application of torture and the role of the project of the Institute for Democracy in contracting it	146
<i>Mikola SEMENISIN</i> The concept of a person who commits violent and selfish crimes	150
<i>Vera MACOVEI</i> Object of the crime provided for in paragraph (1) article 141 "activity of mercenaries" of the criminal Code of the Republic of Moldova	156
<i>Andrian CRETU</i> Legal report of procedural contravenational law	165
<i>Elena JENUNCHI</i> Subjective side of the crime of coercion to make statements	171

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL
"SUPREMACY OF LAW"

REVISTA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
"SUPREMAȚIA DREPTULUI"

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
«ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА»

JOURNAL SCIENTIFIQUE INTERNATIONAL
"SUPRÉMATIE DE DROIT"

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
«ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА»

№ 1-2, 2020

Спеціалізоване
видавництво

Specialized
publishing house

**DESPRE NECESITATEA INCRIMINĂRII FAPTEI DE RECRUTARE A
MERCENARILOR LA ALIN. (2) ART. 141 - ACTIVITATEA MERCENARILOR,
AL CODULUI PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA**

Raisa GRECU

Doctor habilitat, conferențiar universitar, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene
„Constantin Stere”, Republica Moldova
e-mail: raisa.grecu@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4505-9930>

Vera MACOVEI

Doctorandă, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”,
Republica Moldova
e-mail: veronicamacovei12@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3574-4942>

Prezentul articol face parte din categoria cercetărilor științifice ce aparțin domeniului de Drept penal Partea Specială. Obiectul prezentei cercetări îl formează analiza laturii obiective a infracțiunii specificate la alin.(2) art. 141 CP RM Activitatea mercenarilor. În publicație se analizează noțiunile: angajarea, instruirea, finanțarea sau altă asigurare a mercenarilor, precum și folosirea lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului. În studiu se constată, că în norma de la art. 141 CP RM lipsește modalitatea de realizare a laturii obiective în forma „recrutării”, care nu poate fi interpretată ca „angajare”, acestea fiind două noțiuni distincte. În concluzie se argumentează necesitatea includerii în norma penală de la alin. (2) art.141 CP RM Activitatea mercenarilor a „recrutării” ca modalitate de realizare a laturii obiective a infracțiunii analizate.

Cuvinte-cheie: mercenar, latura obiectivă, recrutare, finanțare, folosire.

**THE NEED TO INCRIMINATE THE RECRUITMENT ACT OF THE MERCENARIES IN
PARAGRAPH (2) ART. 141 - MERCENARIES' ACTIVITY, OF THE CRIMINAL CODE OF THE
REPUBLIC OF MOLDOVA**

This publication is part of the category of scientific research belonging to the field of Criminal Law Special Part. The object of the present research is the analysis of the objective side of the crime specified in paragraph (2) of art. 141 CP RM The activity of mercenaries. The publication analyzes the notions: hiring, training, financing or other insurance of mercenaries, as well as their use in an armed conflict, military action or other violent actions aimed at overthrowing or undermining the constitutional order or violating the territorial integrity of the state. In the study it is found that in the norm from art. 141 CP RM lacks the way to achieve the objective side in the form of “recruitment”, which can not be interpreted as “employment”, these being two distinct notions. In conclusion, it is argued the need to include in the criminal law from para. (2) art.141 CP RM The activity of the mercenaries of “recruitment” as a way to achieve the objective side of the analyzed crime.

Keywords: mercenary, objective side, recruitment, financing, use.

**SUR LA NÉCESSITÉ DE CRIMINALISER L'ACTE DE RECRUTEMENT DE MERCENAIRES,
AU PAR. (2) Art. 141 - L'ACTIVITÉ DES MERCENAIRES, DU CODE PÉNAL DE LA RÉPUBLIQUE
DE MOLDOVA**

Cet article fait parti à la catégorie de la recherche scientifique qui appartient au domaine du droit pénal partie spéciale. L'objet de cette recherche est l'analyse du côté objectif du crime spécifié au par.(2) Art. 141 hp RM activité mercenaire. La publication analyse les concepts: embauche, formation, financement ou autre assurance de mercenaires, ainsi que leur utilisation dans un conflit armé, dans des actions militaires ou dans d'autres actions violentes visant à renverser ou à saper l'ordre constitutionnel ou à violer l'intégrité territoriale de l'état. Dans l'étude, il est constaté, que dans la norme de l'art. 141 CP RM manque le moyen d'atteindre le côté objectif sous la

forme de “recrutement”, qui ne peut pas être interprété comme “emploi”, ce sont deux concepts distincts. En conclusion, Il est fait valoir la nécessité d’inclure dans la norme pénale du par. 2) art. 141 CP RM activité mercenaire de “recrutement” comme moyen d’atteindre le côté objectif du crime analysé.

Mots-clés: mercenaire, côté objectif, recrutement, financement, utilisation.

О НЕОБХОДИМОСТИ ВКЛЮЧЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО ВЕРБОВКЕ НАЕМНИКОВ В ПУНКТ (2) СТАТЬИ 141 - ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НАЕМНИКОВ, УГОЛОВНОГО КОДЕКСА РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

Данная статья принадлежит к категории научных исследований, относящихся к области Особенной части Уголовного права.

Объектом исследования является анализ объективной стороны преступления, предусмотренного частью (2) ст. 141 Уголовно-процессуального Кодекса Республики Молдова «Деятельность наемников». В публикации анализируются такие понятия, как: наем, обучение, финансирование или иное страхование наемников, а также их использование в вооруженном конфликте, военных действиях или других насильственных действиях, направленных на свержение или подрыв конституционного строя или нарушение территориальной целостности государства. При исследовании установлено, что в норме из ст. 141 УК РМ отсутствует способ достижения цели в виде «найма», который нельзя интерпретировать как «занятость», потому как это два разных понятия. В заключение аргументируется необходимость включения в уголовное законодательство п. (2) ст. 141 УК РМ - Деятельность наемников - «вербовки», как способ достижения объективной стороны анализируемого преступления.

Ключевые слова: наемник, объективная сторона, вербовка, финансирование, использование.

Introducere. Activitatea mercenarilor are loc în orice circumstanțe favorabile acestora: fie conflicte armate, acțiuni militare interne sau internaționale, activități militare secrete, acțiuni violente, activitate secretă a unui stat împotriva altui stat cu scopul destabilizării situației politice, subminării orânduirii constituționale sau a violării integrității teritoriale a acestuia. De regulă, participarea mercenarului la conflictul armat, acțiune militară sau altă acțiune violentă are loc în urma unor acțiuni de recrutare a mercenarilor, care astăzi nu sunt specificate expres în norma de la alin.(2) art. 141 CP Activitatea mercenarilor.

Metodologie și metode. Întru realizarea scopului propus al prezentei investigații s-a recurs la utilizarea unui șir de metode: analiza și sinteza, deducția și sistematizarea, utilizate la cercetarea semnelor laturii obiective a infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.141 CP RM Activitatea mercenarilor.

Sistematizarea a servit investigării științifice a laturii obiective a infracțiunii de activitatea mercenarilor în sensul alin.(2) art. 141 CP RM.

În procesul cercetării a fost utilizată metoda raționamentului (inductivă-deductivă), aplicarea căreia a dus, printre altele, și la formularea unei opinii proprii referitoare la definirea modalităților de realizare a laturii obiective a infracțiunii prevăzute la alin.(2) art. 141 CP RM Activitatea mercenarilor.

În ceea ce urmează ne propunem analiza laturii obiective a infracțiunii prevăzute la alin.(2) art. 141

CP RM, inclusiv ne vom accentua atenția asupra unor probleme de calificare a infracțiunii de activitatea mercenarilor în modalitățile normative prevăzute în legea noastră penală de săvârșire a laturii obiective: angajare, instruire, finanțarea sau altă asigurare a mercenarilor.

Anticipând, menținem aici despre faptul că la etapa actuală, alin.(2) art. 141 CP RM – Activitatea mercenarilor nu incriminează acțiunea de recrutare ca modalitate de realizare a laturii obiective a variantei tip a infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin.(2) art. 141 CP RM. Anume la acest aspect ne vom referi în mare parte în investigația respectivă, nu înainte însă de a analiza latura obiectivă a infracțiunii.

Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute de art.141, alin. (2) CP RM include două semne caracteristice și anume: a) fapta prejudiciabilă concretizată în acțiunea de angajare, instruire, finanțare sau altă asigurare a mercenarilor, precum și folosirea lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente; b) timpul săvârșirii infracțiunii, și anume – timpul desfășurării unui conflict armat, al acțiunilor militare sau a altor acțiuni violente.

Din dispozitivul normei de la alin.(2) art.141 CP RM decurg cinci modalități alternative de realizare a laturii obiective a infracțiunii: angajarea mercenarilor; instruirea mercenarilor; finanțarea mercenarilor; altă asigurare a mercenarilor; folosirea mercenarilor.

Analiza juridico-penală a laturii obiective a infracțiunii de la alin. (2) art.141 CP RM în ansamblu presupune interpretarea fiecăreia din cele cinci noțiuni prin care sunt identificate de legiuitor modalitățile normative de realizare a laturii obiective a infracțiunii analizate.

Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, prin **angajare** se înțelege: încadrarea cuiva ca salariat; participarea cuiva la o anumită acțiune; intrarea cuiva într-o afacere. [10]

Potrivit doctrinei naționale: „Prin angajarea mercenarilor se subînțelege atragerea, racolarea unei persoane, urmată de ofertarea acesteia să-și dea consimțământul de a participa în calitate de mercenar într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente.” [3, p. 140; 2, p. 105]

Considerăm că angajarea se poate realiza în privința unei singure persoane, însă poate presupune și atragerea a două sau mai multe persoane în conflictul militar, acțiunile militare sau alte acțiuni violente în calitate de mercenar.

Opinia savanților menționată anterior referitoare la înțelesul acțiunii *de angajare* lasă câmp pentru discuție, deoarece, din câte se pare, angajarea nu poate însuma în sine acțiunea de racolare sau recrutare, abordare pe care o vom motiva în cele ce urmează.

Menționăm că în literatura de specialitate rusă termenul de angajare este substituit cu termenul de recrutare, privit ca sinonim. Recrutare, în sensul semantic al cuvântului înseamnă acțiunea de a aduna vânători, soldați sau marinari prin închiriere. [21, p.78, 30]

Considerăm discutabilă această abordare și susținem ideea că recrutarea și angajarea în sensul infracțiunii de activitatea mercenarilor trebuie privite și analizate ca noțiuni diferite. Pe parcursul prezentului studiu vom aduce argumente în favoarea acestei opinii.

Potrivit autorului O. Moliboga, recrutarea se realizează prin angajare, adică promisiunea oricărui beneficii materiale pentru persoana angajată în schimbul diverselor genuri de servicii ale sale. În esență, recrutarea este o afacere între două părți, în care prima parte se angajează să ofere orice beneficii materiale în schimbul participării mercenarului la conflictul armat sau la operațiunile militare de o anumită parte.[21, p, 78]

În legătură cu necesitatea unei interpretări corecte a noțiunii de recrutare apare drept firească întrebarea: când se consideră consumată recrutarea?

Unii autori, de exemplu, considerând recruta-

rea o tranzacție, susțin că, pentru a o recunoaște ca tranzacție, este necesar să se stabilească existența oricărui acord între părți, indiferent de forma acesteia (scrisă, orală, etc.). Ca orice altă tranzacție (penală sau legală), recrutarea ar trebui considerată finalizată în momentul încheierii unui astfel de acord între părți - recrutatul și recrutorul. În același timp, „îndeplinirea obligațiilor” din cadrul tranzacției rămâne în afara domeniului de activitate al recrutării: adică, în principiu, faptul dacă mercenarul recrutat a primit bani (alte remunerații) sau dacă „a luat parte efectiv la confruntări armate sau nu, aceasta nu are nicio importanță pentru calificare.”[21, p. 79]

În unele surse doctrinare este apreciată drept nu tocmai corectă opinia exprimată în literatura de specialitate, potrivit căreia recrutarea înseamnă o invitație sub orice formă (apeluri, agitație, deschiderea centrelor de recrutare) ale anumitor persoane pentru a participa la ostilități cu promisiunea de remunerare sau obținerea altor avantaje materiale. [19, p. 774] Potrivit altor savanți: „Astfel de acțiuni se caracterizează printr-o natură pregătitoare în ceea ce privește actele reale de recrutare și prin urmare, ar trebui considerate ca atare pregătirea mercenarismului dacă din motive care nu depind de voința făptuitorului nu se ajunge la un acord privind participarea unui potențial mercenar la un conflict armat.”[21, p. 79]

Autorul Moliboga O., consideră că acțiunea de recrutare se consumă nu în momentul în care mercenarul efectiv a luat parte la conflictul militar ci în momentul în care, mercenarul și-a exprimat acordul de a participa la conflictul armat sau la alte acțiuni militare.[21, p. 79]

În contextul dat apare întrebarea, dacă se consideră recrutare, în ipoteza în care persoana singură vine cu inițiativa de a se angaja în calitate de mercenar pentru îndeplinirea unor anumite misiuni în cadrul desfășurării unui conflict armat, a unor acțiuni militare sau a altor acțiuni violente.

Considerăm că, nu. Recrutarea are loc atunci când recrutorul înaintează o ofertă pe care potențialul mercenar urmează să o accepte. În condițiile în care persoana singură își propune serviciile sale de participare la un conflict armat, iar angajatorul își exprimă acordul, suntem în prezența acțiunii de angajare.

Totuși nu putem să respingem opinia înaintată de autorul Moliboga O., care susține că, poate fi reținută faptă de recrutare și în asemenea situație, dar atunci, când recrutorii în prealabil au creat condițiile necesare.[21, p. 79]

În principiu, suntem de acord cu opinia dată. Găsim că putem vorbi despre recrutare doar în condițiile în care, într-adevăr, recrutorii au întreprins un șir de acțiuni, au creat condiții favorabile în vederea apariției unei astfel de inițiative. Nu se va considera recrutare în sensul acestei poziții situația în care persoana află din careva surse despre faptul că o anumită organizație sau persoană fizică angajează mercenari. Important este ca recrutorul, folosind anumite mijloace de informare: scrisori, *email*-uri, anunțuri pe rețelele de socializare, pliante etc., să inducă potențialului mercenar dorința de a accepta conținutul propunerii înaintate.

În contextul respectiv menționăm că recrutarea poate îmbrăca două forme: 1. Recrutarea unei sau mai multor persoane concret identificate (de exemplu, un anume lunetist, radist, inginer etc.), care deține aptitudini și calificare înaltă în meseria pe care o are. 2. Recrutarea unui cerc neidentificat de persoane prin agitație, prin intermediul unor puncte de recrutare etc.

În doctrină se înaintează părerea că, anume în cazul recrutării unui cerc neidentificat de persoane inițiativa mercenarului nu apare de la sine, ci fiind influențată de propaganda recrutorilor sau de acțiunile unor terțe persoane. [21, p. 83]

În principiu, recrutorii contează pe faptul că, anume în urma acțiunilor de propagandă, persoanele vor veni singure, cum ar fi din proprie convingere.

În mare măsură evenimentele derulează anume așa. Totuși nu putem exclude probabilitatea că, decizia proprie de a participa la un conflict armat poate apărea și în situația recrutării unui cerc neidentificat de persoane. Mercenarul întotdeauna adoptă decizia pe cont propriu. Propaganda îl poate doar influența în luarea deciziei. În condițiile recrutării unei anumite persoane, este de la sine înțeles că inițiativa vine din partea recrutorului, care intenționează recrutarea anume a acestei persoane. Pe când în cazul recrutării unui cerc neidentificat de persoane, recrutorul în momentul de inițiere a recrutării nu are un contact stabilit cu potențialul mercenar, ci doar înaintea o ofertă pe care așteaptă ca potențialii mercenari să o accepte.

O altă dilemă pe care urmează să o soluționăm în continuare, apare din întrebarea dacă, poate exista recrutare fără a fi promise anumite beneficii materiale?

Considerăm că, da. Persoana care recrutează mercenari le poate promite orice alte avantaje care nu îmbracă o formă materială (de exemplu, mercenarului îi poate fi promisă o satisfacție – în urma

răzbunării, prestarea unor servicii sexuale ori de altă natură, ștergerea figurantului din anumite baze de date (cum ar fi de exemplu: persoana aflată în căutare, baza de date a creditorilor, baza de date a contravențiilor, antecedentele penale etc.), asemenea promisiuni cad sub incidența noțiunii de „avantaje personale”.

De asemenea, persoana poate fi convinsă să participe la conflictul armat fiindu-i induse anumite convingeri cu caracter religios, rasist, naționalist etc.

În opinia unor autori, dacă recrutorul nu promite persoanei recrutate beneficii materiale în schimbul participării sale la operațiuni armate, recrutatul nu poate fi considerat un mercenar. În cel mai bun caz (sub rezerva altor cerințe legale pentru persoana recrutată: non-cetățean al statului pe teritoriul căruia are loc conflictul etc.), o astfel de persoană ar trebui considerată voluntară - și din acest motiv, o astfel de recrutare nu intră sub semnele penale în conformitate cu dreptul internațional. [21, p. 83]

Pe de altă parte, autorii autohtoni I. Botezatu și O. Rodionova nu exclud posibilitatea participării unor cetățeni ai Republicii Moldova la conflicte militare sau la operațiuni militare în lipsa promisiunii de a fi remunerați. La moment o asemenea faptă nu poate fi calificată în baza alin. (1) art. 141 CP RM. Autorii, menționează că, după declanșarea conflictului militar din estul Ucrainei, în legile penale ale unor state a fost incriminată activitatea celor care participă „dezinteresat” la conflicte militare sau la operațiuni militare. [1]

Potrivit unor surse, dacă vorbim despre recrutarea de mercenari pentru participarea la ostilități din partea armatei arabe siriene, atunci în acest caz putem omite o serie de etape clasice care fac parte din teoria procesului de recrutare. Pentru participarea mercenarilor la războiul de pe teritoriul Siriei, forțele de securitate și extremiștii ruși pot neglija dezvoltarea „obiectului” din cauza timpului limitat și a resurselor limitate. Recrutarea de mercenari pentru a participa la conflictul armat din Siria se presupune că, se bazează pe două genuri de abordări: ideologic-politică și material-internă. Deși în unele cazuri este posibil să se utilizeze abordări compromițătoare și moral-psihologice. [23]

Recrutarea, care se desfășoară pe o bază ideologică și politică, dezvoltă cele mai puternice legături între mercenar, pe de o parte, și extremiști și serviciile speciale ruse, pe de altă parte. Acest stil le permite rușilor să folosească în mod eficient radicalii, naționaliștii. Mercenarii și militanții recrutați

pe această platformă sunt pregătiți pentru ideea sacrificării de sine, sunt luptători foarte valoroși și fideli, cu excepția cazului în care apare dezamăgirea în ideile lor. [23]

În continuare considerăm important să specificăm faptul că, pentru calificarea infracțiunii în baza alin.(2) art.141 CP RM, nu contează numărul persoanelor recrutate sau angajate și nici statutul social sau profesia acestora. Este de ajuns recrutarea, angajarea măcar a unei singure persoane.

Dar nu suntem în prezența recrutării ca modalitate de realizare a laturii obiective a infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.141 CP RM în ipoteza în care, deși recrutorul a întreprins măsurile necesare pentru recrutare, persoana nu a acceptat propunerea. Important pentru calificare este consumarea acțiunii de recrutare care se realizează doar dacă persoana și-a exprimat acordul.

În cazul neacceptării, în opinia unor autori, pe care o susținem, există o manifestare a unei infracțiuni neterminate: absența unui contract de recrutare de la sine nu poate fi considerată un „acord” semnificativ din punct de vedere penal indiferent de voința și dorința recrutorului vinovat. Prin urmare, ar trebui să vorbim despre o tentativă de a recruta un mercenar - întrucât infracțiunea nu conține toate semnele acestui corpus delicti (nu există niciun acord între cei doi subiecți ai „tranzacției”) [21, p. 85]

Cu alte cuvinte, acțiunea de recrutare se consideră consumată din momentul apariției unei relații consensuale între recrutor și persoana recrutată. În cazul respectiv, considerăm că pentru calificare nu are importanță dacă mercenarul a primit sau nu avantajele promise pentru participarea sa la conflictul armat.

Acest punct de vedere față de momentul consumării acțiunii de recrutare, este recunoscut unanim de către mai mulți autori. [31]

Totuși un contra argument împotriva acestor opinii îl prezintă autorul A. Izianov, care consideră că acțiunea de recrutare se consideră consumată nu în momentul când recrutatul își manifestă acordul, ci atunci când acesta din urmă pornește la realizare faptelor pentru care și-a dat acordul, de exemplu, merge la locul unde se adună mercenarii. [15, p. 97]

În același timp, pentru a fi în prezența acțiunii consumate în ceea ce privește angajarea este important ca acordul manifestat în cadrul recrutării să presupună o continuitate, adică recrutul să întreprindă acțiunile de a se angaja efectiv. De exemplu, prezentarea la locul de dislocare a mercenarilor, întreprinderea acțiunilor ce țin de formalitățile în ceea

ce privește înregistrarea acestuia, primirea actelor și altele.

Unii autori consideră că acțiunea de recrutare este sinonimă cu „o înțelegere, un contract,” exact așa cum este caracterizat în legislația civilă. [24, p. 82]

Potrivit legislației civile, contractul se consideră a fi încheiat în momentul în care ofertantul primește acceptul și produce efecte juridice din momentul semnării acestuia, dacă acesta nu conține clauze care prevăd altfel.

În opinia autorului K. Osipov, recrutarea se poate efectua atât în scris cât și verbal. [25] Aceași opinie este înaintată și de autorul R.A. Adelmanian, potrivit căruia recrutarea și înțelegerea civilă sunt sinonime, de aceea momentul consumării trebuie înțeles ca atare, indiferent dacă afacerea este sau nu legală. [11]

Nu putem fi de acord cu acest punct de vedere și menționăm că, recrutarea în sensul activității mercenarilor nu poate fi înțeleasă prin analogie cu normele de drept civil pornind de la următoarele considerente:

- în primul rând, recrutarea mercenarilor nu reprezintă un raport juridic legal;
- în cel de-al doilea rând, momentul încheierii-consumării înțelegerii între recrutat și recrutor, nu poate fi raportat la momentul consumării potrivit legislației civile. Or, ceea ce potrivit legislației civile înseamnă momentul încheierii unei înțelegeri, în legea penală se poate întâmpla să nu prezinte nici o semnificație.

O opinie argumentată în acest sens, cu care suntem întru totul de acord, este formulată de autoarea Ebzceva Zulfia, care consideră că, legea penală, în primul rând, urmărește scopul de a proteja societatea de faptele infracționale, din motivul dat momentul nemijlocit de consumare a infracțiunii joacă un rol important. [30, p. 74]

Din punctul de vedere al acestei autoare, în vederea intensificării, eficientizării protecției drepturilor cetățenilor, momentul consumării acțiunii de recrutare trebuie considerat unul care să anticipeze cât de mult posibil însuși participarea mercenarului la conflict, cu atât mai mult, că participarea acestuia poate nici să nu aibă loc din motive independente de recrutor. [30, p. 74]

Așadar, potrivit opiniei autoarei, drept moment al consumării acțiunii de recrutare trebuie înțeles momentul săvârșirii oricărei acțiuni îndreptate spre inocularea persoanei a dorinței de a deveni mercenar.

În contextul analizei de înfăptuire a modalității normative de recrutare, autorul rus A.A. Potapov nu este de acord cu formularea respectivă a normei în ceea ce ține de sintagma „acțiunea de a atrage o persoană sau mai multe” și susține că, o asemenea definiție nu permite identificarea momentului consumării acțiunii de recrutare. De asemenea, autorul susține opinia potrivit căreia, nu se poate concluziona asupra unei legături cauzale între recrutare și utilizarea ulterioară a mercenarului recrutat în conflictul armat, acțiuni militare sau alte acțiuni violente, dacă nu cunoaștem cine este subiectul infracțiunii. [27, p. 13]

De asemenea, apare întrebarea: dacă pentru calificarea infracțiunii de activitatea mercenarilor în sensul alin.(2) art.141 CP RM, este necesar să existe o legătură între subiectul infracțiunii și o parte la conflict.

Considerăm că nu este necesară stabilirea unei legături între subiect și statul-parte la conflict, fapt care va fi argumentat în cele ce urmează.

Pe baza cerințelor formulate pentru conceptul de „recrutare”, A. Potapov sugerează că recrutarea unui mercenar înseamnă: „Încheierea de către o persoană autorizată de o parte la un conflict armat sau operațiuni militare pentru a atrage un mercenar în participare la un conflict armat, acțiuni militare sau alte acțiuni violente, un acord cu un candidat pentru recrutarea acestuia din urmă ca să participe la un conflict armat sau la operațiuni militare în calitate de mercenar.” [27, p. 14]

Porivit autoarei Ebzeeva, definiția invocată, deși este completă, însă, din punctul de vedere al intereselor luptei împotriva mercenarismului, pare inefficientă, restrângând în mod nejustificat cercul persoanelor angajate în recrutare, ceea ce creează lacune în dreptul penal în lupta împotriva mercenarismului. [30, p. 76]

În opinia lui A. Potapov, acțiunile persoanelor care recrutează fără a avea o împuternicire de la o autoritate a unui stat parte la conflict, nu pot fi încadrate în noțiunea de recrutare în sensul activității mercenarilor. Autorul consideră necesară legătura cauzală între recrutare și participarea mercenarului la un conflict armat precum și aderarea recrutatului la o anumită autoritate a statului parte la conflict. [27, p. 13] Alți autori consideră că, chiar dacă persoana ar avea anumite împuterniciri de la o autoritate a statului parte la conflict pentru a recruta mercenarii, acest fapt ar fi foarte greu de demonstrat, întrucât deseori în asemenea acțiuni sunt implicate serviciile speciale. [29]

Pornind de la faptul că în norma de la art.141 alin.(2) CP RM legiuitorul nu a prevăzut urmările prejudiciabile, infracțiunea de activitatea mercenarilor fiind formală, nu suntem de acord cu această opinie. Respectiv pentru calificare nu este obligatoriu ca persoana recrutată să participe la conflictul armat. Important pentru calificare este însăși acțiunea recrutorului, și faptul că recrutatul a acceptat oferta acestuia.

De asemenea și în cazul modalității de angajare care este prevăzută la alin.(2) art. 141 CP RM, nu este obligatoriu pentru calificare faptul ca mercenarul să participe la conflictul armat.

În contextul celor menționate apare întrebarea dacă este necesar ca recrutorul să fie reprezentant al părții la conflict. În opinia noastră, pentru calificare nu are importanță dacă recrutorul este reprezentant al statului parte la conflict sau dacă are o împuternicire în acest sens de la o autoritate a unui stat-parte la conflictul armat.

Practica judiciară, demonstrează că, de regulă, recrutorii din Republicii Moldova, nu au nici o tangență cu autoritățile statului-parte la conflictul militar. De exemplu, în speța ce urmează: C S. acționând împreună cu HV, cât și alte persoane neidentificate, neavând nici o tangență cu autorități reprezentative a părților la conflictul armat din Ucraina, urmărind scopul angajării și folosirii într-un conflict armat, l-au racolat și i-au asigurat transportarea cetățeanului Republicii Moldova, CV, pentru a participa în calitate de mercenar în conflictul armat din estul Ucrainei, ultimul fiind înrolat în formațiunea militarizată a autoproclamatei Republicii Populare Lugansk, în cadrul căreia, în scopul violării integrității teritoriale și subminării orânduirii constituționale a statului respectiv, manifestând și contribuind la secesionarea regiunii separatiste Lugansk, și la menținerea pretinselor statalități a entității statale indicate, nerecunoscute și autoproclamate, contra unei promise remunerări bănești de către HV, CV a participat în calitate de ostaș.

Astfel, CS și HV, prin acțiunile lor intenționate au comis fapta prevăzută la art. 141 alin. (2) CP RM după indicii calificativi „Activitatea mercenarilor, adică angajarea, sau altă asigurare a mercenarilor, precum și folosirea lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului”.

CS a fost recunoscut vinovat în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 141 alin. (2) CP RM și în

baza acestei legi a-i stabili o pedeapsă, cu aplicarea prevederilor art.364/1 CP RMP, sub formă de închisoare pe un termen de 4 (patru) ani. Conform art.90 Cod Penal executarea pedepsei se suspendă condiționat pe un termen de 3 (trei) ani și nu va fi executată, dacă condamnatul în termenul de probă nu va comite o nouă infracțiune și prin purtare exemplară și muncă cinstită va îndreptăți încrederea acordată. [6]

HV. a fost declarat vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 141 alin. (2) CP a RM și i se stabilește o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 6 ani (șase ani), cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis. [7]

Subliniem că, în sentința de condamnare este arătat faptul, că CS și HV, urmărind scopul angajării și folosirii într-un conflict armat, l-au racolat și i-au asigurat transportarea lui CV în estul Ucrainei.

Este discutabilă încadrarea faptelor celor condamnați ca angajare și folosire a mercenarilor din următoarele considerente:

În primul rând, atât în privința lui CS cât și a lui HV nu este probat faptul apartenenței acestora la autoritățile părților la conflict sau că ar avea o împuternicire de a acționa în numele acestora. În circumstanțele respective nu poate fi imputată acțiunea de angajare și folosire a mercenarilor, ci doar reținută acțiunea de recrutare urmată de acțiunea de altă asigurare a mercenarilor.

Reiterăm faptul că, inculpații nu au angajat și nu au folosit mercenarii, ci doar au racolat pe CV. Alta ar fi soluția pentru calificare în condițiile în care, aceștia ar fi făcut parte din trupele de conducere a armatelor de mercenari.

În cel de-al doilea rând, amintim că, acțiunea de angajare și folosire a mercenarilor poate fi imputată doar persoanelor interesate în existența conflictului armat și care urmăresc scopul subminării orândurii constituționale ori violării integrității teritoriale a statului.

Așadar, considerăm că, angajatorul trebuie să aibă o anumită atribuție față de statul parte la conflict sau să fie împuternicit de o autoritate a statului respectiv. Mai mult - anume angajatorul are scopul răsturnării sau subminării orândurii constituționale a statului sau violării integrității teritoriale a acestuia.

Totodată, după cum am menționat de la bun început, considerăm neîntemeiată opinia despre angajare în sensul alin.(2) art.141 CP RM ca fiind sinonimă cu recrutarea și aducem următoarele argumente:

În primul rând, prin recrutare trebuie înțeleasă orice acțiune, realizată prin orice mijloace, orientată spre o anumită persoană sau către un număr neidentificat de persoane cu scopul interesării celor din urmă în angajarea în calitate de mercenar.

Pe când, prin angajarea mercenarului trebuie înțeleasă acțiunea nemijlocită a persoanei de a-și lua un angajament de încadrare în trupele de mercenari. Simplul acord manifestat de către o persoană de a participa la un conflict armat nu poate fi înțeles ca un raport de angajare a acestuia în sensul alin.(2) art.141 CP RM.

În cel de-al doilea rând, acțiunea de recrutare și însăși angajarea mercenarului pot fi realizate de către una și aceeași persoană sau de către persoane diferite.

Considerăm că, în ipoteza în care recrutarea și angajarea se realizează de către persoane diferite, pentru calificarea infracțiunii nu are importanță dacă aceste persoane se cunosc, au o anumită înțelegere sau dacă recrutorul are o asemenea împuternicire de la o autoritate a statului-parte la conflict.

Totodată, scopul angajatorului și a recrutorului nu întotdeauna poate coincide. Cu alte cuvinte, spre deosebire de angajator, în cazul recrutorului scopul acestuia nu poate fi întotdeauna răsturnarea sau subminarea orândurii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului.

Scopul recrutorului poate fi, de exemplu, obținerea de pe urma activității de recrutare a unui avantaj material, personal sau de altă natură. De asemenea, recrutorul poate acționa din motive ideologice, religioase etc. Important pentru calificare este faptul că „evenimentul- (conflictul armat, acțiunile militare sau alte acțiuni violente) la care urmează să participe recrutatul este îndreptat spre răsturnarea sau subminarea orândurii constituționale a statului ori violarea integrității teritoriale a acestuia.

Și nu în ultimul rând, din momentul recrutării și respectiv exprimării acordului de a participa la conflictul armat, și nemijlocita angajare și participare, poate trece o perioadă nedeterminată de timp. Astfel, condițiile discutate la etapa de recrutare, pot să nu mai coincidă cu cele de la etapa de angajare.

În Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, Cu privire la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii nr.37 din 22.11.2004 [8] se definește noțiunea de “recrutare”. Astfel,

potrivit pct.3.1 al actului menționat: “Recrutarea în scopul traficului de ființe umane presupune atragerea persoanelor prin selecționare într-o anumită activitate determinată de scopurile stipulate în art.165 și art.206 CP. La recrutare nu are importanță împrejurările în care a avut loc recrutarea: în locurile de odihnă, prin rețele neconvenționale, prin oferirea locurilor de muncă sau studii, prin încheierea unei căsătorii fictive etc. Mijloacele de recrutare pot fi efectuate prin constrângere, răpire, înșelăciune parțială sau totală etc.” Considerăm că această noțiune poate fi extinsă și aplicată și în cazul recrutării în sensul art.141 CP RM.

În contextul celor menționate, considerăm important să se facă deosebirea între acțiunea de angajare și acțiunea de recrutare reieșind din următoarele considerente: 1). În primul rând, sensul semantic al acestor două noțiuni este diferit: prin angajare se înțelege acțiunea de tocmit (a se tocmit) asupra unui lucru, serviciu etc., prin recrutare se înțelege acțiunea de a atrage pe cineva pentru o anumită activitate. 2). Recrutarea nu întotdeauna poate fi precedată de angajare (de exemplu, atunci când persoana recrutată nu este de acord); 3). În sens opus, angajarea, de regulă, are loc în urma recrutării; 3). Nu este obligatoriu ca recrutorul și angajatorul să fie una și aceeași persoană, așa cum nu este obligatoriu ca acestea să urmărească același scop; 4). Angajatorul întotdeauna va avea ca scop răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale a statului sau violarea integrității teritoriale a acestuia; 5). Recrutorul poate fi angajat de către angajator, ca să efectueze activități de recrutare a mercenarilor. Scopul recrutatorului ar putea fi obținerea mijloacelor financiare sau alte beneficii pentru sine sau pentru altă persoană. Important pentru calificare în sensul recrutării este faptul că recrutorul știe și înțelege care este scopul recrutării persoanelor: „pentru a participa la conflictul armat, acțiuni militare sau alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale a statului sau violarea integrității teritoriale a acestuia,.. În condițiile în care, de exemplu, recrutorul i se comunică să recruteze anumite persoane invocându-i acestuia că persoanele urmează să participe într-o misiune de asigurare a păcii într-un anumit teritoriu, sau pentru efectuarea unor munci sezoniere, iar ulterior, fără implicarea recrutatorului acestea au fost angajate în calitate de mercenar, acțiunile recrutatorului nu pot fi încadrate în alin.(2) art. 141 Activitatea mercenarilor; 6). De multe ori, recrutorul poate nici să nu cunoască cine est angajatorul real al mercena-

rilor. 7). Acțiunea de recrutare și angajare pot avea loc concomitent, însă pot fi și delimitate în timp și spațiu. Cu alte cuvinte, recrutarea poate avea loc într-o anumită perioadă de timp și pe un anumit teritoriu, pe când angajarea propriuzisă poate să aibă loc în altă perioadă de timp, în alte circumstanțe și pe un alt teritoriu.

În contextul celor menționate, considerăm important să se facă deosebirea între acțiunea de angajare și acțiunea de recrutare. În sensul respectiv, acțiunea de recrutare urmează a fi inclusă în dispozitivul normei de la alin.(2) art.141 CP RM ca modalitate distinctă de realizare a laturii obiective a acestei infracțiuni fiind precedată de angajare și respectiv celelalte modalități.

În urma celor analizate, considerăm oportun completare a normei de la alin. (2) art.141 CP RM înainte de cuvântul „angajarea”, cu cuvântul „recrutarea”, formulând norma, după cum urmează: „Recrutarea, angajarea, instruirea, finanțarea sau altă asigurare a mercenarilor, precum și folosirea lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului”.

În rezultatul cercetării laturii obiective a infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin.(2) art.141 CP RM putem formula următoarele concluzii:

Legea penală la moment nu incriminează acțiunea de recrutare ca modalitate distinctă de realizare a laturii obiective a infracțiunii prevăzute la alin. (2) art. 141 CP RM. În sensul respectiv, considerăm important să se facă deosebirea între acțiunea de angajare și acțiunea de recrutare. În acest sens, acțiunea de recrutare urmează a fi inclusă în dispozitivul normei de la alin.(2) art.141 CP RM ca modalitate distinctă de realizare a laturii obiective a acestei infracțiuni, fiind succedată de angajare și respectiv celelalte modalități normative de realizare a laturii obiective a infracțiunii prevăzute la alin.(2) art. 141 CP RM.

În urma analizei întreprinse considerăm necesar să se completeze conținutul de la alin. (2) art.141 CP RM, înainte de cuvântul „angajarea”, cu cuvântul „recrutarea”, formulând norma, după cum urmează: „Recrutarea, angajarea, instruirea, finanțarea sau altă asigurare a mercenarilor, precum și folosirea lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului”.

Bibliografie

1. BOTEZATU, I., RADIONOVA, O. Despre practica aplicării de către instanțele judecătorești a alin.(1) art.141 din Codul penal al Republicii Moldova, care prevede răspunderea pentru activitatea mercenarilor. Disponibil <https://elibrary.ru/defaultx.asp> accesat la 30.10.2019.
2. BRÎNZĂ, S., STATI, V. *Drept penal: Partea specială*, vol. I, 1062 p. Tipografia Centrală, Chișinău, 2011, p.105.
3. BRÎNZĂ, S., STATI, V. *Tratat de drept penal Partea Specială*. Vol I. Chișinău 2015 Tipografia Centrală. 1328 p. p. 140. ISBN 978-9975-53-469-7.
4. BRÎNZĂ, S., STATI, V., *Drept penal: Partea specială*, vol. I, Tipografia Centrală, Chișinău, 2011, p. P. 105-106.
5. FUENIES, J. Extremistas wahabies recrutat voluntarios para defender Grozny // *El Mundo*. 1999. 21 de noviembre. <https://studme.org/66295/pravo/naemnichestvo>
6. Judecătoria mun. Chișinău sediul Râșcani. Sentința de condamnare din 11.04.2016. Dosarul nr. 1-1038/2016 41-1-3871-25032016.
7. Judecătoria mun. Chișinău sediul Buiucani. Sentința din 03.07.2019 Dosarul nr.12-1-5710-01022019 (1-813/19)
8. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, Cu privire la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii nr.37 din 22.11.2004 Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2005, nr.8, pag.
9. Curtea Supremă de Justiție. Colegiul penal. Decizia din 24.01.2018. Dosarul nr. 1ra-98/2018.
10. Dicționar Explicativ al limbii române. <https://dexonline.ro/definitie/angajare>
11. АДЕЛЬХАНИЯН, Р.А. II Военные преступления в современном праве. "М., 2003. "С.
12. АДЕЛЬХАНИЯН, Р.Х. Уголовная ответственность за вербовку наемников // *Законность*. 2002. №1. "С. 44;
13. БОЙКО, А.И. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации / Ростов н/Д. 1996." С. 683.
14. БОРИСОВ, А. Россия не собирается менять свое отношение к боевикам // *Независимая газета*. - 2000, 10 июля.
15. ИЗЪЯНОВ, А.Д. Наемничество по Российскому уголовному праву: дис. ... канд. юрид. наук. "Ульяновск. 2008. "С. 97.
16. КИБАЛЬНИК, А., СОЛОМОНЕНКО, И. Уголовная ответственность за наемничество // *Российская юстиция*. 2002. №4. "С. 55.
17. КИБАЛЬНИК, А.Г., МОЛИБОГА, О.Ю., СОЛОМОНЕНКО, И.Г. Уголовная ответственность за наемничество. "Ставрополь. 2001. С. 44.
18. КОРОТКИЙ, Ф.В. Наемничество: уголовно-правовые и криминологические аспекты: дис. ... канд. юрид. наук. "Екатеринбург. 2009. "С. 64. и др. 4.
19. КРУГЛИКОВ, Л.Л. Уголовное право России. Часть Особенная. - М., 1999. - С. 774.
20. КУЗНЕЦОВА, Н.Ф. Военные преступления // *Курс уголовного права. Особенная часть*. Под ред. Г.Н. Борзенкова, В.С. Комисарова. М., 2002. Т. 5. "С. 233.
21. МОЛИБОГА, О.Ю. Уголовная ответственность за наемничество: дис. ... канд. юрид. наук – Ставрополь, 2000. – p.98.
22. МОЛИБОГА, О.Ю. Уголовная ответственность за наемничество: Автореферат дис. .. канд. юрид. наук. Ставрополь 2000.
23. НИКОНОРОВ, А. Как вербуют "ополченцев" в России и на Донбасе для Новосирии. <https://www.depo.ua/rus/war/kak-verbuyut-opolchentsev-v-rossii-ina-donbase-dlya-novosirii-29092015200000>
24. ОСИПОВ, К.Л. Ответственность за наемничество по российскому уголовному законодательству: дис... канд. юрид. наук. "Кисловодск. 2003.
25. ОСИПОВ, К Л Ответственность за наемничество по Российскому уголовному законодательству. Автореф. дис. ...канд. юрид наук "Кисловодск 2003;
26. ПАНЧЕНКО, П.Н. Научно-практический комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации в 2х томах. / Том 2. Н Новгород. 1996.
27. ПОТАПОВ, А.А. Квалификация деяний с признаками вербовки наемника // *Следователь*. 2003. №5.
28. СКУРАТОВА, Ю.И., ЛЕБЕДЕВА, В.М. Комментарий к Уголовному Кодексу Российской Федерации. Особенная часть / - М., 1996.
29. ФАЛЬКОВ, М. Следы на песке // *Версия*, 2003. №2; Латышева М. Странное совпадение // *Версия*, 2002. №42; Калинин С. Цена революций // *Версия*. 2004. "№13.
30. ЭБЗЕЕВА, З.А. Наемничество: уголовно-правовой и криминологический аспекты. Диссерт. Саратов – 2013.
31. *A se vedea*. Адельханян Р.Х. Уголовная ответственность за вербовку наемников // *Законность*. 2002. №1. "; Он же. Военные преступления в современном праве. "М., 2003. С. 161; Потапов А.А. Квалификация деяний с признаками вербовки наемника // *Следователь*. №5. "С. 18-19; Кибальник А., Соломоненко И. Уголовная ответственность за наемничество // *Российская юстиция*. 2002. '№4. С. 55; Кибальник А.Г., Молибога О.Ю., Соломоненко И.Г. Уголовная ответственность за наемничество. "Ставрополь. 2001. С. 44; Осипов К.Л. Ответственность за наемничество по Российскому уголовному законодательству: дис. ... канд. юрид. наук. "Кисловодск. 2003. "С. 81; Короткий Ф.В. Наемничество: уголовно-правовые и криминологические аспекты: дис. ... канд. юрид. наук. "Екатеринбург. 2009. "С. 64. и др. 4; Изьянов А.Д. Наемничество по Российскому уголовному праву: дис. ... канд. юрид. наук. "Ульяновск. 2008. "С. 97.; Осипов К.Л. Ответственность за наемничество по Российскому уголовному законодательству: дис. ... канд. юрид. наук. "Кисловодск. 2003. "С. 82; Адельханян Р.А. II Военные преступления в современном праве. "М., 2003. "С.

**LATURA SUBIECTIVĂ A INFRAȚIUNII PREVĂZUTE
LA ALIN. (1) ART. 141 AL CODULUI PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA**

Vera MACOVEI

Doctorandă, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”,
Republica Moldova

e-mail: veronicamacovei12@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-3574-4942>

Prezentul articol face parte din categoria cercetărilor științifice ce aparțin domeniului de Drept penal Par-tea Specială.

Obiectul cercetării îl formează analiza laturii subiective a infracțiunii specificate la alin. (1) art. 141 CP RM Ac-tivitatea mercenarilor. Se demonstrează că infracțiunea de participare a mercenarului la conflictul armat, acțiuni militare sau alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului prevăzută la alin. (1) art. 141 CP RM poate fi comisă doar cu intenție directă.

Se relevă, că subiectul infracțiunii de activitatea mercenarului urmărește realizarea unui scop concret, ex-primat în obținerea unui avantaj personal sau a unei remunerări promise de către o parte la conflict.

Totodată, în cadrul studiului se aduc argumente în favoarea ideii că obiectivele activității mercenarului pot fi și altele decât obținerea unui avantaj personal sau a unei remunerări promise, definitiv rămânând, însă, scopul obținerii unui avantaj personal sau a unei remunerări promise.

Cuvinte-cheie: mercenar, participare, latura subiectivă, intenție directă, scop.

**SUBJECTIVE SIDE OF THE OFFENSE PROVIDED FOR IN PARAGRAPH (1) ART. 141 IN THE
PENAL CODE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

This article is part of the category of scientific research belonging to the field of Criminal Law Special Part.

The object of the investigation is the analysis of the subjective side of the crime specified in paragraph (1) of art. 141 PC of RM The activity of mercenaries. It is demonstrated that the crime of participation of the mercenary in armed conflict, military actions or other violent actions aimed at overturning or undermining the constitutional order or violating the territorial integrity of the state provided in paragraph (1) art. 141 PC of RM can be committed only with direct intent.

It is revealed that the subject of the crime of the activity of the mercenary pursues a concrete goal, expressed in obtaining a personal advantage or a remuneration promised by a party to the conflict.

At the same time, the study argues in favor of the idea that the objectives of the mercenary's activity may be other than obtaining a personal advantage or a promised remuneration, but the purpose of obtaining a personal advantage or a promised remuneration remains defining.

Keywords: mercenary, participation, subjective side, direct intention, purpose.

**LE CÔTÉ SUBJECTIF DE L'INFRACTION VISÉE AU PARAGRAPHE (1) ART. 141 DU CODE
PÉNAL DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA**

Cet article appartient à la catégorie de la recherche scientifique appartenant au domaine du droit pénal, partie spéciale. L'objet de la recherche est l'analyse du côté subjectif du crime spécifié au paragraphe.1) art. 141 acti-vité mercenaire du CP RM. Il est prouvé que le crime de participation du mercenaire au conflit armé, les actions militaires ou autres actions violentes visant à renverser ou à saper l'ordre constitutionnel ou à violer l'intégrité territoriale de l'état prévu au paragraphe.1) l'article 141 CP RM ne peut être commis qu'avec intention directe.

Il est révéélé, que le sujet du crime d'activité mercenaire cherche à atteindre un objectif concret, exprimé en obtenant un avantage personnel ou une rémunération promise par une partie au conflit.

Dans le même temps, l'étude avance des arguments en faveur de l'idée que les objectifs de l'activité du mer-cenaire peuvent également être autres que l'obtention d'un avantage personnel ou d'une rémunération promise, mais que l'objectif d'obtenir un avantage personnel ou une rémunération promise demeure.

Mots-clés: mercenaire, participation, côté subjectif, intention directe, but.

СУБЪЕКТИВНАЯ СТОРОНА ПРАВОНАРУШЕНИЯ, ПРЕДУСМОТРЕННОГО В ПУНКТЕ (1) СТАТЬИ 141 УГОЛОВНОГО КОДЕКСА РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

Данная статья принадлежит к категории научных исследований, относящихся к области Особенной части уголовного права.

Объектом расследования является анализ субъективной стороны преступления, предусмотренного частью (1) ст. 141 Уголовно-процессуального Кодекса РМ „Деятельность наемников». Доказано, что преступление в виде участия наемника в вооруженном конфликте, военных действиях или других насильственных действиях, направленных на свержение или подрыв конституционного строя или нарушение территориальной целостности государства, предусмотренное частью (1) статьи 141 УПК РМ, может быть совершено только с прямым умыслом.

Также установлено, что субъект преступления деятельности наемника направлен на достижение конкретной цели, выражающейся в получении личной выгоды или вознаграждения, обещанного стороной в конфликте.

В то же время, в исследовании утверждается, что цели деятельности наемника могут отличаться от получения личной выгоды или обещанного вознаграждения, но цель получения личной выгоды или обещанного вознаграждения остается определяющей.

Ключевые слова: наемник, участие, субъективная сторона, прямое намерение, цель.

Introducere. Fiind cunoscută din antichitate, activitatea de mercenariat a evoluat în timp și și-a afirmat prezența în conflictele militare ce au loc, spre regret, și în ziua de azi, perfecționându-se în timp ca grad și formă de implicare.

Cu atât este mai gravă această infracțiune, cu cât la săvârșirea acesteia făptuitorul este conștient de caracterul prejudiciabil și consecințele acțiunilor sale și acceptă și dorește survenirea acestora.

În contextul respectiv analiza minuțioasă a laturii subiective a infracțiunii de activitatea mercenarilor în forma de realizare prevăzută la alin.(1) art.141 Codul Penal RM – „participarea” acordă posibilitatea evidențierii criteriilor importante procesului de calificare a infracțiunii.

Metodologie și metode. Întru realizarea scopului propus al prezentei investigații s-a recurs la utilizarea unui șir de metode: analiza și sinteza, deducția și sistematizarea, utilizate la cercetarea semnelor laturii subiective a infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.141 CP RM Activitatea mercenarilor.

Sistematizarea a servit investigării științifice a laturii subiective a infracțiunii de activitatea mercenarilor în sensul alin.(1) art. 141 CP RM.

În procesul cercetării a fost utilizată metoda raționamentului (inductivă-deductivă), aplicarea căreia a dus, printre altele, și la formularea unei opinii proprii referitoare la identificarea scopului urmărit de către mercenar.

Prin latura subiectivă a infracțiunii se înțelege atitudinea psihică a făptuitorului față de fapta săvârșită și urmările ei, motivul și scopul infracțiunii, iar în cazul unor infracțiuni, inclusiv emoțiile trăite de făptuitor. În doctrina pena-

lă, cercetarea laturii subiective a componenței infracțiunii se face prin prisma semnelor sale componente. Semnul de bază, uneori singurul ce intră în structura laturii subiective a oricărei infracțiuni, este vinovăția.

Potrivit doctrinei, în procesul de stabilire a existenței faptei infracționale vinovăția nu poate lipsi, întrucât reprezintă o trăsătură esențială a infracțiunii, așa cum rezultă din alin. (1) art. 14 din CP RM al RM. În cazul anumitor infracțiuni pentru completarea laturii subiective prin textele de incriminare ale acestora, sunt prevăzute însă și alte condiții (semne) referitoare la scop sau motiv. [1,137]

Legea penală a Republicii Moldova caracterizează vinovăția sub două forme: intenția și imprudența, precum și modalitățile acestora: intenția directă, indirectă și imprudența sub forma încrederii exagerate sau neglijenței penale.

Întrucât o analiză prea detaliată a acestor aspecte depășește cadrul de investigare al publicației noastre, în continuare ne vom referi la intenția, motivul și scopul infracțiunii ca semne ale laturii subiective menținând cadrul de analiză a acestor semne raportat strict la infracțiunea de activitate a mercenarilor.

Potrivit art.17 CP RM - Infracțiunea săvârșită cu intenție, se consideră că infracțiunea a fost săvârșită cu intenție dacă persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, le-a dorit sau admitea, în mod conștient, survenirea acestor urmări. În sensul normei de la alin.(1) art.141 CP RM, făptuitorul acționează doar cu intenție directă. Făptuitorul își

dă seama de caracterul prejudiciabil al faptei și își dorește survenirea urmărilor acesteia.

Prin motiv al infracțiunii se înțelege impulsul interior care determină hotărârea infracțională și deci implicit comiterea infracțiunii [3 p. 196]. Scopul infracțiunii reprezintă finalitatea urmărită prin săvârșirea faptei ce constituie elementul material al infracțiunii, obiectivul propus și reprezentat de făptuitor ca rezultat al faptei sale. Uneori, legiuitorul condiționează existența laturii subiective a unor anumite infracțiuni de existența unui motiv sau scop anume, ce se alătură intenției. Alteori, deși putem identifica un motiv ori un scop avut în vedere ori urmărit de făptuitor, nici motivul, nici scopul nu prezintă importanță din punct de vedere juridic, și aceasta întrucât legea nu a condiționat existența infracțiunii, în latura sa subiectivă, de existența unui scop sau motiv. [1, p. 138]

Latura subiectivă a infracțiunii de mercenariat se exprimă în intenție directă. Persoana care recurge conștient la acțiunile de mercenariat este conștientă de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, prevede urmările și dorește în mod conștient săvârșirea actelor de violență în schimbul unei remunerări materiale. Potrivit unor autori, este imposibilă intenția indirectă în cazul unei infracțiuni formale. [17, p.213]

Potrivit doctrine ruse, anume vinovăția este trăsătura obligatorie, pe când motivul, scopul și starea emoțională a făptuitorului sunt caracteristici opționale. [9, p.17]

Totodată, unii autori opinează că emoțiile, factorul emoțional formează în sine vinovăția, motivul și scopul. În același timp, emoțiile ca element al atitudinii mentale a făptuitorului acționează ca o „componentă energetică” a motivului. [18, p.19]

Alți autori consideră că - latura subiectivă și vinovăția sunt concepte identice [10, p.6-12] - vinovăția – este conceptul larg al laturii subiective. [11, p.23]

Potrivit autoarei Ebzeeva Z., latura subiectivă a infracțiunii de activitatea mercenarilor trebuie înțeleasă ca un semn care caracterizează activitatea mentală a subiectului în raport cu infracțiunea, ale cărei elemente structurale sunt vinovăția, motivul, scopul și starea emoțională. [19, p.11]

În coraport cu alin.(1) art.141 CP RM, factorul intelectual al făptuitorului denotă întotdeauna intenția directă. Persoana conștientizează pericolul faptei pe care o săvârșește, și, participând la conflictul armat, își asumă consecințele care urmează.

O cauză externă a mercenarismului este situația infracțională formată, care se caracterizează prin existența ostilităților sau prin prezența unui conflict armat în regiune. Tocmai implicarea în asemenea situații denotă clar intenția directă a făptuitorilor infracțiunii de activitate a mercenarilor.

În același context, potrivit academicianului Korotkii F, latura subiectivă a infracțiunii de activitatea mercenarilor are propriul său specific. Momentul intelectual al mercenarismului constă în recunoașterea de către o persoană nu numai a naturii acțiunilor sale, ci și a semnificației lor sociale. Momentul volitiv constă în capacitatea de a efectua acțiuni generate de efortul intern necesar implementării lor. Conștiința contribuie la evaluarea corectă a naturii faptei, gradul pericolului său social și înțelegerea conținutului real și a semnificației sale sociale. [14, p. 275]

Suntem pe deplin de acord cu afirmația că, infracțiunea de activitatea mercenarilor este comisă exclusiv cu intenție directă, și susținem poziția de principiu a autorului rus Korotkii F., că, *nici nu poate exista altă părere: forma și tipul de vinovăție rezultă din însăși construcția corpus delicti*. [15, p. 275-276]

Același autor susține pe bună dreptate: „*Cauza internă a actelor mercenare este motivația criminogenă a persoanei. Motivele mercenarilor străini au întotdeauna o natură egoistă și în majoritatea cazurilor, acestea coincid cu motivele organizatorilor de crime teroriste*”. [16, p.48-52]

Sub aspectul laturii subiective, ținând cont de împrejurările săvârșirii faptei, în sentința de condamnare a cet. Obolențev D. pentru infracțiunea de activitatea mercenarilor prevăzută la alin.(1) art.141 CP RM, instanța apreciază că *inculpatul conștientiza caracterul antisocial al faptei sale, a prevăzut rezultatul faptei sale și l-a urmărit prin săvârșirea acestei fapte, prin urmare a comis fapta cu vinovăție sub forma intenției directe*. [6]

La fel, sub același aspect Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a respins ca nefondate argumentele părții apărării precum că, *inculpatul nu a participat la acțiuni militare, dar numai a asigurat ordinea publică în regiunile Lugansk și Donețk*, Colegiul reține că regiunile respective sunt parte a Ucrainei, iar ordinea constituțională și nemijlocit cea publică în statul respectiv, ca și în orice stat independent și suveran, este asigurată de organele administrative și de forță ale statului respectiv, dar nu de către mercenari, ca în cazul inculpatului, care s-a înrolat pentru satisfacerea

serviciului militar în „Batalionul Teritorial de Apărare nr.15 al or.Breanka”, regiunea Lugansk, al forțelor separatiste din regiunea Lugansk, în cadrul căruia, contra unei remunerări bănești, a participat în calitate de ostaș la conflictul armat care are loc în Estul Ucrainei, în regiunile Lugansk și Donețk. Aceste circumstanțe și reprezintă întrunirea laturii obiective a infracțiunii prevăzute de art.141 alin.(1) Cod penal. Mai mult, contrar argumentelor părții apărării, latura subiectivă a infracțiunii prevăzute de art.141 alin.(1) Cod penal se exprimă prin intenție directă, iar inculpatul a conștientizat că, participă într-un conflict armat contra unei recompense materiale, indiferent dacă participă sau nu la operațiuni armate sau „asigura ordinea publică” și a dorit să comită aceste acțiuni, deoarece a plecat benevol în regiunile respective cu scopul de primire a unei recompense materiale. [7]

În contextul scopului și motivelor care ghidează subiectul infracțiunii, putem menționa faptul că, în primul rând și în mod obligatoriu, mercenarul urmărește scopul obținerii unor avantaje sau a remunerării promise de către o parte la conflict sau în numele acesteia. Mercenarul nu are nici o legătură legală cu statul pe teritoriul căruia are loc un conflict armat. Mercenarii sunt transportați pe teritoriul unui stat suveran (aruncați) în culisele unor acțiuni militare, a unui conflict militar sau ale altor acțiuni violente, cu respectarea măsurilor stricte de conspirație sau sosesc oficial în țară, de exemplu, ca turiști, trecând ulterior la o poziție neoficială și participând la numitele activități ilegale.

Mercenarul luptă pentru interesele angajatorului, însă scopul lui este de a obține mijloacele financiare promise și în esență adesea nu-l preocupă prea mult, interesele cui anume servește. Indiferent de factorii care au făcut o persoană să accepte practicarea mercenariatului, faptul aplicării violenței și nu în ultimul rând al uciderii, fie din convingeri ideologice, fie din interes material rămâne același. Or, pus față în față cu propunerea de a omorî pentru bani, un mercenar întotdeauna ar avea opțiunea „de a nu accepta”. [4, p.323]

Potrivit doctrinei ruse, cu exponenții căreia ne exprimăm întregul nostru acord în privința dată, pericolul social al mercenarismului constă în faptul că, un grup de oameni se formează în societatea umană, iar ocupația profesională a acestora distruge întreaga societate, provocând prejudicii grave sau de altă natură sănătății persoanelor care participă la un conflict armat sau la operațiuni mi-

litare, distrugând patrimoniul economic și cultural al statelor. [14]

Menționăm aparte că, nu poate fi recunoscută drept mercenar persoana delegată de un stat care nu este implicat într-un conflict armat pentru a îndeplini îndatoriri oficiale ca membru al forțelor sale armate. Acest criteriu permite să se facă o distincție între mercenari și consilieri militari. Aceștia din urmă sunt trimiși într-un stat străin pe baza unor acorduri bilaterale pentru a ajuta la crearea forțelor armate, la formarea personalului militar și la formarea trupelor, dar nu participă direct la ostilități. [8, p. 66]

În ceea ce ține de forma sau mărimea avantajului personal sau a remunerării în doctrină nu există mari controverse. Tratând în contextul noțiunii de mercenar și despre mărimea compensației, doctrinarii ruși, de exemplu, fac referire la faptul că, o persoană poate fi recunoscută mercenar, dacă participarea sa în conflictul armat a fost pentru compensații materiale. Mărimea compensației materiale, în opinia unor savanți, nu influențează atribuirea calificativului de mercenar persoanei respective. Autorul rus Izianov A. menționează că, absența în norma ce definește mercenarul a unui atribut clarificator ce ar ține de valoarea remunerăției denotă că, conceptul intern de mercenar sub aspectul dat este mai reușit decât cel formulat în dreptul internațional, deoarece permite urmărirea penală a celor care primesc pentru activitatea de mercenar orice remunerare, inclusiv una mai mică decât cea a combatanților. [13]

În opinia noastră, mercenarul poate primi ca recompensă nu doar bani, ci și titluri de valoare, orice bun material și altele, valoarea celor promise sau obținute nefiind relevantă.

Concluzia dată decurge din prevederile art. 130 CP RM – Mercenar, și anume din sintagma care prevede expres că: „Prin mercenar se înțelege persoana special recrutată, în țară sau în străinătate, pentru a lupta într-un conflict armat, care ia parte la operațiunile militare în vederea obținerii unui avantaj personal sau a unei remunerări promise de către o parte la conflict sau în numele acesteia...” (evidențiera aparține autoarei).

În sensul respectiv este importantă pentru cercetarea de față opinia savantului V. Stati, care efectuează o comparație a definiției invocate anterior cu definiția din varianta în limba rusă a art. 130 CP RM care este formulată astfel: „Под наемником понимается лицо, которое специально завербовано в стране или за границей для того,

чтобы сражаться в вооруженном конфликте, которое принимает непосредственное участие в военных действиях в целях получения *личной выгоды или материального вознаграждения*, обещанного стороной конфликта или от имени таковой, которое не является ни гражданином стороны конфликта, ни лицом, постоянно проживающим на территории, контролируемой стороной конфликта, не входит в личный состав вооруженных сил стороны конфликта и не было послано государством, не являющимся стороной конфликта, для выполнения официальных обязанностей в качестве лица, входящего в личный состав его вооруженных сил”.

Potrivit autorului: “Din varianta în limba română a art. 130 CP RM, rezultă că remunerarea poate avea inclusiv un caracter nepatrimonial. Reieșind din art. 13 al Constituției, este valabilă tocmai această interpretare, nu cea care derivă din varianta în limba rusă a art. 130 CP RM.” [5]

În sensul prevederilor citate ale art. 130 CP RM coroborate cu cele de la alin.(1) art.141 CP RM prin *avantaj personal vom înțelege* orice avantaj material sau de altă natură, promis, urmărit ori obținut, în mod direct sau indirect, pentru sine sau pentru persoane apropiate.

Prin remunerare se înțelege cantitatea de bani achitată/primită pentru un anumit serviciu.

Scopul infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzut la alin.(1) art.141 CP RM se deduce în mod absolut logic din prevederile Convenției internaționale cu privire la lupta contra recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor, adoptată la New York la 04 decembrie 1989, în vigoare pentru Republica Moldova din 28 februarie 2006¹ potrivit căreia, mercenarul este persoana (c) care ia parte la ostilități în special *în vederea obținerii unui avantaj personal și căreia îi este efectiv promisă, de către o parte la conflict sau în numele ei, o remunerație* superioară aceleia promise sau plătite combatanților având un grad și o funcție analoage în forțele armate ale acestei părți (*evidențierea aparține autoarei*).

Prevederile art. 130 CP RM redau în mare parte textul Convenției invocate, stipulând, după cum am mai menționat că, prin mercenar se înțelege persoana special recrutată, în țară sau în străinătă-

te, pentru a lupta într-un conflict armat, care ia parte la operațiunile *militare în vederea obținerii unui avantaj personal sau a unei remunerări promise.*

Același scop se stabilește și în nota de la art. 359 din Codul Penal al Federației Ruse, care definește noțiunea de mercenar: „Mercenarul este o persoană care *acționează în scopul de a primi recompensă materială* și care nu este cetățean al unui stat care participă la un conflict armat sau ostilități, care nu locuiește permanent pe teritoriul statului participant la conflict și care nu este trimisă să îndeplinească sarcini oficiale” (evidențierea aparține autoarei) [20].

De notat că, și într-un caz, și în altul, legile respective penale omit referința la mărimea remunerării, care în textul Convenției internaționale cu privire la lupta contra recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor este identificată drept una superioară aceleia promise sau plătite combatanților având un grad și o funcție analoage în forțele armate ale acestei părți. Tocmai faptul dat a motivat concluzia menționată anterior a savantului rus Izianov A. despre aceea că, un asemenea concept permite urmărirea penală a celor care primesc pentru activitatea de mercenar orice remunerare, inclusiv una mai mică decât cea a combatanților, precum și propria noastră concluzie despre irelevanța cuantumului remunerării în contextul tragerii la răspundere penală a mercenarului.

De rând cu scopul obținerii unui avantaj personal sau a unei remunerări mercenarul poate urmări și alte obiective. În sensul respectiv putem evidenția două categorii de mercenari: mercenarii, care luptă doar pentru remunerare și cei care luptă pentru remunerare, dar urmăresc concomitent și alte obiective.

Scopul urmărit de mercenari poate fi unul orientat strict la remunerarea în mărimea promisă, cât și unul de mare amploare, de exemplu, participarea în activități ilicite de stabilire a controlului asupra distribuirii bogăției naturale a țărilor respective, părților la conflict. Și acesta la fel se va încadra în noțiunea de remunerare promisă.

Nu se poate nega, însă, că, un mercenar poate urmări, pe lângă cele invocate și obiective de alt gen - de răzbunare, de pseudo-afirmare personală, de obținere a unor dexterități militare etc. Important este, însă, că nu acestea sunt definatorii, ele se conjugă cu scopul obținerii unui avantaj personal sau a unei remunerări promise. În lipsa celui din urmă, persoana nu se încadrează în semnele legale caracteristice unui mercenar.

¹ Legea Nr. 223 din 13-10-2005 pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția internațională cu privire la lupta contra recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor.

Atitudinea mercenarului față de scopul urmărit de partea la conflictul armat, la acțiunile militare sau la alte acțiuni violente care l-a angajat, l-a antrenat în asemenea activități ilicite și anume cel al răsturnării sau subminării orânduirii constituționale ori violării integrității teritoriale a statului, poate fi diversă. El poate împărtăși total acest deziderat criminal, înglobându-l ca parte componentă în complexul factorilor determinanți subiectivi ai activității sale de mercenar. Dar un mercenar poate manifesta și totală indiferență față de scopul vizat de „angajatorii” lui, acesta urmărind strict doar realizarea scopului personal de a obține avantajul sau remunerarea ilicite promise. De principiu este, însă, conștientizarea de către mercenar a faptului angajării sale în activități orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a unui stat și a obținerii de el a avantajului sau a remunerării anume de pe urma antrenării sale în asemenea activități ilegale.

Factorul volitiv și capacitatea persoanei de a conștientiza caracterul și gradul de pericol al acțiunilor sale în coroborare cu dorința de a le înfăptui raportează infracțiunea de activitatea mercenarilor la infracțiunile violente, întrucât persoana este conștientă de faptul că urmează să aplice violența și este de acord cu acest fapt.

Totodată, atitudinea intelectuală a mercenarului față de diverse circumstanțe poate fi diferită: de exemplu, unele din ele pot fi conștientizate absolut concret și determinat, altele (mai ales în cazul tinerilor) pot fi conștientizate doar ipotetic (cu un anumit grad de probabilitate) de exemplu, persoana care acceptă să se înroleze în rândurile mercenarilor înțelege că, urmează să participe la conflictul armat, însă consideră și crede că, nu va fi nevoit să aplice arma (în cazul omorului) sau să întreprindă alte acțiuni violente. De asemenea, unele împrejurări pot fi conștientizate de către mercenar corect și adecvat, altele dimpotrivă - eronat. În sensul respectiv, menționăm că, pot exista situații în care persoana care acceptă să participe la conflictul armat are posibilitatea de a conștientiza și a prevedea anumite împrejurări, însă nu le percepe. Posibilitatea nerealizată în situația concretă denotă, de fapt, că, subiectul dispunea de o informație obiectivă și că nu existau obstacole care să-l fi împiedicat să perceapă informația respectivă.

În contextul celor menționate suntem într-un total de acord cu doctrinara autohtonă Botnaru S, potrivit căreia: “Voința și imboldurile care se află la baza acesteia (*a vinovăției – nota subsemnatei*) posedă

forță motrice atunci când sunt trecute prin conștiință, sunt analizate și reflectate prin intermediul anumitor procese intelective. Elementului intelectual al vinovăției poate fi diferit în funcție de caracteristicile sale calitative și cantitative. Diferențierea formelor de vinovăție se află într-o anumită dependență de gradul de conștientizare a caracterului prejudiciabil al faptei comise și de capacitatea de a prevedea urmările prejudiciabile. Semnificația proceselor intelective ale psihicului uman este atât de mare, încât ne permite să afirmăm că elementul intelectual determină elementul volitiv și, prin urmare, nu poate constitui un coraport mecanic cu acesta. [2, p.82]

Motivele săvârșirii infracțiunii analizate pot fi cele mai diverse: necesități materiale, porniri egoiste, motive ideologice, religioase ș.a

În contextul celor menționate conturăm următoarele **concluzii**:

Latura subiectivă a infracțiunii de activitatea mercenarilor se realizează doar cu intenție directă. Este o abordare general împărtășită în doctrina penală autohtonă și cea străină. Ea rezidă în reglementările internaționale și naționale penale ale unor state referitoare la infracțiunea de activitatea mercenarilor care fac referință expres la scopul activității mercenarului.

Scopul urmărit de făptuitorii infracțiunii de activitatea mercenarului este cel de a obține un avantaj personal sau o remunerare promisă.

Menționăm că, deși în activitatea sa mercenarul poate fi ghidat și de alte obiective, scopul obținerii unui avantaj personal sau a unei remunerări promise de către o parte la conflict sau în numele acesteia este cel definitoriu și el întotdeauna urmează a fi identificat și probat în complexul factorilor determinați subiectivi ai comportamentului infracțional al mercenarului.

Important este ca mercenarul să conștientizeze că, scopul propus se realizează prin intermediul participării lui într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului, așa cum este formulat în dispozitivul art.141 alin.(1) CP RM.

Infracțiunea analizată poate fi săvârșită din motive de deficiență material-financiară, ideologice, religioase, de ură națională.

Considerăm o asemenea abordare relevantă nu doar din punctul de vedere al semnificației teoretice, ci și pentru activitatea practică de urmărire penală și judecare a cauzelor de activitatea mercenarilor.

Bibliografie

1. BOTNARU, S., ȘAVGA, A., GROȘU, VI., GRAMA, M. Drept penal. Partea generală Ediția a II-a, septembrie 2005. Cartier, 624p. p.130 ISBN 9975-79-329-0. Disponibil online <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalgeneral3acfb.pdf> accesat la 25.12.2019 p. 137.
2. BOTNARU, S. Însemnătatea elementului emotiv în structura tripartită a vinovăției în dreptul penal substanțial. Studia Universitatis Moldova Revistă Științifică a Universității de Stat din Moldova, 2013, nr.8(68) P. 82.
3. BULAI, C. Manual de drept penal. Partea generală, București, ALL, 1997, p. 196.
4. MACOVEI, V. Forma vinovăției subiectului infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la art. 141 CP RM În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale dedicate aniversării de 20 de ani de la fondarea Facultății Științe Sociale și ale Educației, Ed. a 10-a, Chișinău, 5-6 decembrie, 2019 / "Preocupări contemporane ale științelor socioumane", conferință științifică internațională (10; 2019; Chișinău). Chișinău: ULIM, 2020; ISBN 978-9975-3371-7-5. 082:378=135.1=111=161.1 p. 319-329, p. 323.
5. STATI, V. Imperfecțiunile descrierii de către legiuitor a obiectului material (imaterial) al faptei în art. 256 din Codul penal al Republicii Moldova și în unele norme conexe. În varianta online pe Juridice.md - <https://juridicemoldova.md/6941/imperfectiunile-descrierii-de-catre-legiuitor-a-obiectului-material-imaterial-al-faptei-in-art-256-din-codul-penal-al-republicii-moldova-si-in-unele-norme-conexe.html>.
6. A se vedea Judecătoria mun. Chișinău. Sediul Centru. Sentița din 20.01.2016. Dosarul nr. 1-783/15
7. Curtea de Apel Chișinău decizia Colegiului penal din 25.06.2016. Dosarul nr.1a-965/16. Instanța de fond: Judecătoria Centru, mun.Chișinău 02-1a-11453-18052016.
8. АЛЕШИН, В.В. Понятие и противоправность наемничества // Московский журнал международного права. С. 66;
9. ГАЛИАКБАРОВ, Р.Р. Уголовное право. Общая часть. Краснодар. 1999. С. 145; Бытко Ю.И., Бытко СЮ. Уголовное право России. Части Общая и Особенная. Саратов. 2005. "С. 17.
10. ВОРОШИЛИН, Е.В., КРИГЕР, Г.А. Субъективная сторона преступления. М, 1987. С. 6-12; Дагель П.С, Котов Д.П. Субъективная сторона преступления и ее установление. "Воронеж. 1974. "С. 41,42.
11. ДЕМИДОВ, Ю.А Социальная ценность и оценка в уголовном праве. М, 1975. С. 114; Злобин Г.А. Виновное вменение в историческом аспекте // Уголовное право в борьбе с преступностью. М, 1981. "С. 23.
12. ЗЕЛИНСКИЙ, А. Ф. Криминальная мотивация хищений и иной корыстной преступной деятельности. Киев. 1990. С. 19
13. ИЗЪЯНОВ, АД Наемничество по международному и российскому уголовному праву Монография – Калуга, 2008.
14. КОРОТКИЙ, Ф.В. Наемничество: Уголовно-правовые и криминологические аспекты. ООО "КАДО" Пятигорск 2009.
15. КОРОТКИЙ, Ф.В. Особенности дифференциации ответственности за наемничество по уголовному законодательству стран ближнего зарубежья // "Черные дыры" в Российском законодательстве. М., 2007. № 5. С. 275-276.
16. КОРОТКИЙ, Ф.В. Возраст субъекта преступления, как один из признаков состава наемничества // Научный вестник Южного федерального округа. Пятигорск, 2007. С. 48-52 (0,2 п.л.).
17. НАУМОВ, А.В. Российское уголовное право. Общая часть. - М., 1996. - С. 213.
18. РАРОГ, А.И Учение о субъективной стороне преступления. М., 2001. С. 11.
19. ЭБЗЕЕВА, З.А. Наемничество: уголовно-правовой и криминологический аспекты. Диссерт. Саратов – 2013, р. 111.
20. "Уголовный кодекс Российской Федерации" от 13.06.1996 N 63-ФЗ (ред. от 31.07.2020).

CUPRINS

SUMMARY

<i>Gheorghe AVORNIC, Cristina COPĂCEANU</i>		<i>Gheorghe AVORNIC, Cristina COPĂCEANU</i>	
Rolul statului și a conducătorilor din sistemul ocrotirii sănătății în condițiile crizei economico-financiare	8	The role of the state and leaders in the healthcare system in the conditions of the economic-financial crisis	8
<i>Alexandru-Virgil VOICU, Gheorghe AVORNIC</i>		<i>Alexandru-Virgil VOICU, Gheorghe AVORNIC</i>	
Unele argumente privind necesitatea schimbării paradigmei educației olimpice în acord cu pedagogia juridică a domeniului	16	Some arguments regarding the need to change the paradigm of olympic education in accordance with the legal pedagogy of the field	16
<i>Andrian CRETU</i>		<i>Andrian CRETU</i>	
Privire generală asupra contravenției de mediu	24	Overview of environmental infringement	24
<i>Mihai POALELUNGI, Gabriela CRISTEA</i>		<i>Mihai POALELUNGI, Gabriela CRISTEA</i>	
Strategia națională de securitate a Republicii Moldova ca instrument de protejare a securității naționale	32	National security strategy of the Republic of Moldova as an instrument to protect national security	32
<i>Nicolae ROMANDAȘ, Ana SACARA</i>		<i>Nicolae ROMANDAȘ, Ana SACARA</i>	
Aspecte conceptuale privind sistemul de servicii sociale din Republica Moldova	43	Conceptual aspects regarding the system of social services from the Republic of Moldova	43
<i>Grigore ARDELEAN, Andrian CRETU</i>		<i>Grigore ARDELEAN, Andrian CRETU</i>	
Proprietatea revocabilă – modalitate juridică a exercițiului dreptului de proprietate	51	Revocable property - legal method of exercising the right of property	51
<i>Francisco TALMACI</i>		<i>Francisco TALMACI</i>	
Activitatea analitică ca atribuție a centrului național anticorupție: concept și afirmare în calitate de instrument anticorupție	58	Analytical activity as attribution of the anti-corruption national center: concept and statement as anti-corruption instrument	58
<i>Serghei ZAHARIA, Andrei BORȘEVSKI, Boris SOSNA</i>		<i>Serghei ZAHARIA, Andrei BORȘEVSKI, Boris SOSNA</i>	
Seminare privind mecanismele naționale și internaționale de prevenire a torturii	69	Seminars on national and international mechanisms for the prevention of torture	69
<i>Ghenadie VACULOVȘCHI</i>		<i>Ghenadie VACULOVȘCHI</i>	
Referendumul republican ca exercițiu de legiferare. Aspecte tehnico-juridice	76	The republican referendum as a legislative exercise. Technical and legal aspects	76
<i>Raisa GRECU, Vera MACOVEI</i>		<i>Raisa GRECU, Vera MACOVEI</i>	
Despre necesitatea incriminării faptei de recrutare a mercenarilor la alin. (2) art. 141 - activitatea mercenarilor, din Codul penal al Republicii Moldova	81	The need to incriminate the recruitment act of the mercenaries in paragraph (2) art. 141 - mercenaries' activity, of the criminal Code of the Republic of Moldova	81
<i>Svetlana SLUSARENCO</i>		<i>Svetlana SLUSARENCO</i>	
Studiu comparat privind reglementarea normativă a serviciilor publice descentralizate	90	Comparative study on the normative regulation of decentralized public services	90
<i>Igor FONDOS</i>		<i>Igor FONDOS</i>	
Problematicele supravegherii parlamentare ale organelor securității naționale	96	Parliamentary supervision issues of national security bodies	96
<i>Alexandru PRISAC, Angela CORJAN</i>		<i>Alexandru PRISAC, Angela CORJAN</i>	
Caracteristicile procedurilor speciale în Codul de procedură civilă al Republicii Moldova	105	Characteristics of special procedures in the Code of civil procedure of the Republic of Moldova	105
<i>Alexandru-Virgil VOICU, Bogdan-Iosif VOICU</i>		<i>Alexandru-Virgil VOICU, Bogdan-Iosif VOICU</i>	
Răspunderea profesională a antrenorilor	110	Professional responsibility of coaches	110
<i>Elena JENUNCHI</i>		<i>Elena JENUNCHI</i>	
Studiu comparativ al legislației privind răspunderea penală pentru constrângerea de a face declarații	127	Comparative study of legislation on criminal liability for forcing to make statements	127
<i>Marcel BOȘCANEANU</i>		<i>Marcel BOȘCANEANU</i>	
Includerea în dreptul internațional a răspunderii juridico-penale pentru poluarea apei	137	Including legal-criminal liability for water pollution in international law	137
<i>Vera MACOVEI</i>		<i>Vera MACOVEI</i>	
Latura subiectivă a infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.141 al Codului Penal al Republicii Moldova	143	Subjective side of the offense provided for in paragraph (1) art.141 in the Penal Code of the Republic of Moldova	143
<i>Boris SOSNA</i>		<i>Boris SOSNA</i>	
Societatea civilă din Republica Moldova: pe cale de dezvoltare	150	Civil society of the Republic of Moldova: on the way of development	150
<i>Rodica CIOBANU</i>		<i>Rodica CIOBANU</i>	
Fundamente teoretice și metodologice de analiză a guvernării bazate pe drepturile omului	158	Theoretical and methodological foundations of the analysis of governance focused on human rights	158
<i>Andrian CRETU</i>		<i>Andrian CRETU</i>	
Conceptul fundamentării dreptului procesual contravențional	165	The concept of the foundation of the contraventional procedural law	165
<i>Alexandru GAMUREAC</i>		<i>Alexandru GAMUREAC</i>	
Unele reflecții privind importanța sistematizării actelor normative interne, emise de către angajator la nivelul unității	172	Some reflections on the importance of the systematization of the internal regulatory acts issued by the employer at unit level	172
<i>Raisa GRECU, Elena JENUNCHI</i>		<i>Raisa GRECU, Elena JENUNCHI</i>	
Obiectul juridic al infracțiunii de constrângere de a face declarații	179	The object of the offence of coercion to make statements	179

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL
"SUPREMACY OF LAW"

REVISTA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
"SUPREMAȚIA DREPTULUI"

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
«ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА»

JOURNAL SCIENTIFIQUE INTERNATIONAL
"SUPRÉMATIE DE DROIT"

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
«ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА»

№ 4, 2019

Спеціалізоване
видавництво

Specialized
publishing house